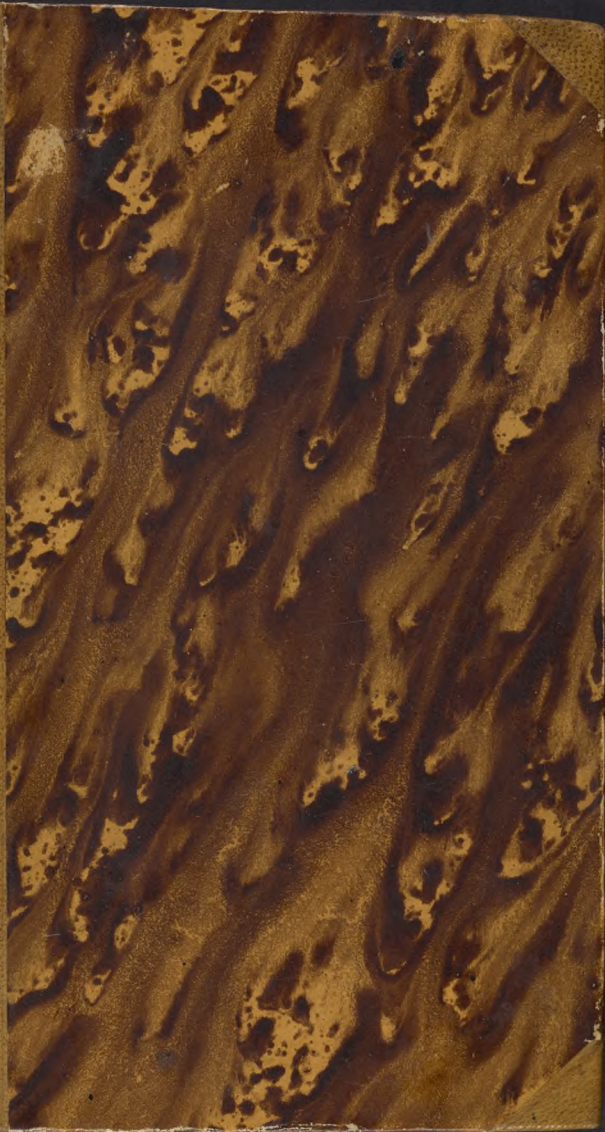

K. 1.
24

P.M.K.I. 1124.

1124

Bohem.

RMK I. 1124
BIZONTOS

Tyrnau

OKOK,

MELLYEK ERE-
jétül viseltetvén sok fő

Ember, mind ennek előtte, mind e
napokban-is az Új-Vallások Tö-
réről ki-feslet.

ES AZ ROMAI ECCLE-
SIANAK KEBELEBE

Catalago

szállás.

Anno

1. Petr. 3. v. 15.

1690

Készek mindenkor az elégtételre min-
dennek, valaki Okot kérd tőletek
arról a Reméniségről mely bennetek
vagyon.

•••••

POSONBAN,
Gründer Gottfried által.
M. DC. LXXI.

13. 809
EX
FERDINANDI IMPERATOR

Decretorum

Anno Domini M. D. L. libro prim

Posonii edito

ARTICULUS XII.

Episcopi & Prælati muneri eorum insistant,
Sanctæ Romanæ Ecclesiæ omnes adhæ-
reant, ejusq; fidem amplectantur.

Porro, quod Majestas sua diserte simul & pie fide-
les suos hortari dignata est, ad unionem fidei &
religionis, agnoscunt in hac quoq; Ordines & Sta-
tus Regni singularem in Deum Optimum Maxi-
mum, Regiæ Majestatis Pietatem, & in subditos
elementiam, arbitranturq; secundum benignam &
paternam admonitionem suæ Majestatis, eniten-
dum esse omnibus modis, ut Sancta & Catholica fi-
des ac religio, Deiq; Optimi Maximi cultus (juxta
veterem Sanctorum Patrum doctrinam) longo
tempore per universum orbem Christianum recepta
atq; approbata, ubiq; in regno restituantur: evul-
sisq; undiq; hæresibus & impiis doctrinis. Sancta Ro-
mana & Catholica Ecclesia, quæ unica est, & sibi
perpetuo constans errare non potest, omnes ex omni-
bus Ordinibus & Statibus Regni perpetuo adhere-
ant, ac velut membra in unum corpus conglutinen-
tur, ut sic vera & solida animorum conjunctio u-
niq; in Regno, & exinde Dei Optimi Maximi mi-
sericordia, in dies magis augeatur. &c.

AZ MELTOSAGOS FEJED-
LEMNEK, ESZTERGAMI ERSEK-
nek, Szelepcséni Györgynek, Ma-
gyar-Ország Primásának, és Fő Can-
cellariusának, a' Fősféges LEOPOLD
Rimai Császárnak, és Magyar or-
szági Kirláynak Locumtenen-
sének, Belső Taná-
csának, &c.

Kegyelmes Uram,

MInd Magyar-országban lévő Egy-
házi személyek felet, Christus-
Hely-tartójának Fő-Papi tiltzire,
mellyet érdemesen visel, jobbat; s mind
pedig Koronás Királyunk ő Felségé Locum-
tenense Fejedelmi méltóságára illendőbbet
nem cselekedhet Nagyságod; mint, hogy az
el-első félben való, sok belső-külső nyomo-
ruságok forgó szelektől tétova kerengett,
és csak nem utolsó veszedelemre jutott sze-
gény hazánkat, e' mostani rettenetes zur-
zavartól, és rút fergetegektől tisztogatván,
megint a' régen kívánt békeségnek csendes

űdjére, és egyféségnek nyugodalmos par-
tyára hozza : és Istentől adot hatalmával ,
értékével , Atyai bölcs gond-viselő okosá-
gával, Királyunk előtt valo nagy kedvével,
az Istennek Szent neve dűcsősségét teriesz-
fze : Mind e'ket dologra , mint valami ha-
táros végre, mind Országos fok gondgyai-
val , s-mind pedig Egyházi bajos munkái-
val mely ilyenesen czélozzon Nagysá-
god, csak az nem láttya, kinek szeme vilá-
gát az irigységnek hályoga el-fogta', vagy
az gonosz akarásnak pora el-lepte.

Mert szem és világ előtt nyilván vagy ő,
mennyit fáradozt mindenkor , s-mostani
időben főképpen, az Ország-ért : nem csak
a'végre, hogy régi szép szabadsága, és Ko-
ronai méltósága, melyet a' Pártosok tellye-
féggel el akartak sillyesztetni , helyére álla-
na, avagy abban meg-maradna : hanem ki-
váltkeppen hogy az Istennek igaz Tiszttele-
ti és Szolgálattya, mely az Országban, töb-
ellenkező, és egymást kárhoztato Vallások
közöt csak nem meg-tapodtadot, és el-te-
mettetet , ujonnan a' mi régi szent eleink
állapattyában támadna. Erre valo képest,
fok bölcs találmányival és okos tanácsival,
mellyeket Hazánknak javára , igaz Koronás
Királyunk méltóságának meg-maradá-
sára rendelt, azon vagyon, hogy az űdvös-
ségnek

fégnék és minden lelki jonak Fundamento-
 mát az Igaz Hitet, mely nélkül lehetetlen-
 keduesnek lenni az Istennél, á Magyar szí-
 vekben plantállya, az el szakatt keresztyé-
 ni Eggyességnék kötelét öfzve foglallya :
 ama'Sz. Pál intésével : *a. Szorgalmaskod-*
gyatok á Lelki Eggyesség meg-tartásában, á béke-
ség kötelében. Egy test, egy lélek (légyetek) mi-
ként hivattatok, hivataltoknak egy reménységére.
Egy Isten, Egy Hit, Egy Keresztiség : Minnyá-
 jan-azont mondgyák. *b. Unanimes, uno ore.*
c. Omnes unum in Christo : *d. Eggyek á Chri-*
stus tanításában, a'Hit vallásában és Tudos-
mányban egyebe-ketőztettek, Professione fidei,
á Vallásnak, Tanításnak, és Sacramen-
tomok szolgáltatásának igyenes folyásá-
ban. Mert, ha Isten ostroma a'nyelvek szá-
kadása. e. Es á Babylon építőire átokul
bocsáttatott, hogy az-előtt egy Nyelv lé-
vén a'Világon, úgy el szakadoza, hogy
nem érthette égyik a'másik szavát. f. Isten
áldása az Ecclesiában hogy á Profétátus g. lett
ígéret fzerént, mint Pünkösöd napián min-
den nyelvek úgy egybe-kapcsoltattak, hogy
Audiret unusquisque linguam suam, kiki á má-
ga nyelvét hallaná : h. úgy mostani időben,
 az

a. Eph. 4. v. 5. b. 1. Cor. 1. v. 10. c. Rom. 15. v. 6.
d. Gal. 3. v. 28. e. Ps. 54. v. 10. f. Gen. 11.
v. 1. 6. 7. g. Sophon. 3. v. 9. h. Act. 2. v. 6.

az egész Magyar-nemzet, azt mondhassa, i.
Audivimus unusquisque linguam nostram; Mi
nyelvünkön szóllanak, valahol Magyarok
lének vannak, értyük egy-mást: egyet tar-
tunk: nincs á *Babilonjai* nyelvek ész-vészé-
se közöttünk.

Mivelhogy kétség kívül vettetett igaz-
ság az, hogy á Pártolok, semmivel hama-
rébb Országokat és hazájokat el nem ront-
hattyák, mint á vízfsza-vonyással: amaz
Királyi, Prophéta mondása-ként: *k. Fél-há-
borodtak á nemzetsegek és meg hanyatlottak az Or-
szágok.* Es Sz. Pál: *l. Ha egy-mást maria-
tok, és észitek; meg-lássátok, hogy egy mástól meg-
nem észrefferetek.* Könnyen meg-verhetni á
hadat, melyben egyenetlenek á Had-na-
gyok, vagy vitezló rendek: de ha eggyez-
nek, nehezen. Az Eggyesség győzedel-
met, á vízfsza-vonyás veszedelmet szerez;
Ugyan-is melly győzhetetlen vólt, á mi
Nemzetünk, midőn, mint az első hiveknek-
m. egy szívők és egy lelkők vólt! de hogy meg-
hasonlot szivében á sok féle vallásban szin-
tén el-lankadott, és há Isten nem könyö-
rőraita, á régi Eggyességre hozván, tel-
lyességgel el-vész, Török birodalma alá-
kelvén.

Ezt

i. *Act. 2. v. 8.* k. *Ps. 45. v. 7.* l. *Gal. 3. v. 15.*

m. *Act. 4. v. 12.*

Ezt az Egygyűléget pedig semmi-kép-
pen fel-nem-találhattuk, hanem ha az
Nagyságod Pásztorfága alá, egy Akolbe té-
rünk. n. Hallottunk sok bölcs találmániról
Nagyságodnak, melyeket úgy rendelt, az
ellenkező nyughatatlan elméknek meg-za-
bolásáért, hogy nem csak Király Urunk
ő Felfügénél és az ő híveinél nyert szerete-
tet és bocsúlletit, de még nem jó-akaróinak
is dicfirtet érdemlet: lattuk okos tanácsfi-
nak gyűmölcsit, melyek elégségesek ugyan
az Nagyságod nagy hirc neve be-teljesíté-
sére, de semmi olly dűcsőféges olly tekinte-
tes és Nagyságos dicfirti nem lehet, mint
hogy szorgalmotoskodik az el-tévelye-
det juhokat, az igaz Romai Anyaszentegy-
ház aklába, és abban egyedül reménlendő
űdvösségre viszsa-hozni, sokat cselekedet
Nagyságod mint emberféges Fejedelem, so-
kat mint Isten áldásábúl béu-kező adakozo,
többet, mint alatta valok-oltalmazója, ezt
leg-fő-képpen úgy cselekeszi mint Nyája-
felett vigyázó Fő-Pásztor. A' többekben
Nagyságodat az Ország s-az Anyaszent-
egyház édes Attyának, ebben gondviselő
Meg-tartójának fogya nevezni;

E végre, e' kis írásocskának is mint
Nagyságod szent kívánsága szerént igen-
balsz-

hasznosnak ujannan-valo ki-nyomtatásá-
 ra nem szánta költséget, kívánván hogy
 Mindenek üdvözüllyenek és az igazságnak
 ismeretire jussanak. E könyvecske pedig
 az igazságra vezérő több szép-íráfok közöt
 nem utolsó, Cardinal Pazmany Péternek
 Nyolcz Ratioit, foglallyai: mellyekkel mind
 rövideden s-mind értelmesen, á Catholica
 Religionak igazságát, á más Vallásoknak
 pedig hamisságát olly fel érhető s-által ért-
 hető bizonyságokkal emberek eleibe ugy
 adgya, hogy azok mellől külömben el-nem
 mehetnek hanem Lelkők szemeinek be-hu-
 nyásával, rólok szívőknek el-fordításával,
 és akarattyok lelki-isméreték ellen való
 meg-keményítésével. Azért, mint Nagy-
 ságod ió kívánságára szolgálót, e'kicsin a-
 jándekocskát Nagyságod Patrociniumia és
 Tekintetes neve alatt, vegye jó névé. Ezzel
 á kegyes Isten Nagyságodat az ő szent ne-
 vének tisztségére, á keresztyén Anya-
 szentegyháznak épülésére; édes, de nyomo-
 rult hazánknek meg-maradására, boldog
 állapotban sokáig éltesse. Ezeket aláza-
 tón kívánnya és reméli.

Nagyságodnak
 A Jesus Társaságában Vitez-
 kedő Posoni Collegium.

Egy

Egy fő Ember levele:

Melyben, okait adgya Vallása változtatásának.

Eg-Hit régi jó akaró Uram, 's Atyámfia: tekéletes jó akaratból írt leveledet, nagy neven és illendő böccfüllettel vettem: mely-

ben nem kevés csudálkozásodat jelented, hogy, *Religiómat* változtatván, Szent Péter Hajojába, á Romai *Ecclesiának* kebelébe jöttem. Mert, ha á *Lutherista* vagy *Calvinista* Vallásban gyengén gyökerezet ember meg-tántorodot-vólna, azon csudád nem-vólna. De hogy én, á ki úgy meg-vastagodtam és erőlsödtem volt elébbi vételek-simben, hogy azok gyökerének, szivem gyökerével kellett volna kifzakadni belő-

lem, új Világosságra tértem : azt minden-
várakodásod-kivül eset dolognak jelented,
és álmélkodással nem győződ. Kivánod
pedig érteni töllem bizonyos Okait, mel-
lyektől vífeltetvén, erre birtam magamat.

Igazságot irok, mint meg-hit Atyám-
fiának, hogy magam sem győzőm csudál-
kozással ezt á Szent változást, mellyet ma-
gamban tapasztalok. Mert, ha valaki a'
Pápiста Hittől valósággal iszonyodot, és an-
nak követésétől irtóztat : merem mondani,
hogy azok-közzől nem voltam utólso. Es
ugyan lehetetlennek ítéltem, hogy belém-
óltatot, és szivemhez gyökerezet Valláso-
mat, akár-mely erősség-is meg mozgathat-
ná, nem hogy ki-fzaggathatná.

De é mely Isten, Szent Pált, az Igaz-
ság rontásának leg-nagyob igyekezetiben,
mennyei fényességgel illetvén, mássá vál-
toztatá : véghetetlen jó-voltából, Sz. Fiá-
nak érdeme-által, kegyelmességét nyújt-
ván én-reám is, szemeim hályogát el-vévé,
és az ő Igazságának csudálatos fényességé-
re, mint egy-üstökön-fogva hozá. Mert,
még az Igazságnak valóságos ismérleti-
tán-is, senki ne ítílye, hogy könnyen és
hirtelen let ez á változás : Számtalam lel-
ki tufakodásim, ki-magyarázhatatlan sok
akadékim, és tartoztatásim voltak. Me-
nyíszter

nyílszer forgot elmémben, hogy késő volna
nékem Hitet cserélnem, mert immár vén-
Pribék lennék? Hányszor ütközöt elmém-
be, Mitmondanak az emberek felőled?
Mely rút, mely gyalázatos neved léfzen?
Ki azt fogja itilni, hogy reménységért, elő-
menetelért, kedvért cselekedszel: és keres-
kedel á Hittel. Kibolondúltak, és csekély
okosságúnak hirdet. Minnyájan pedig,
kikkel eléb barátságossan éltél, idegenek
léfzenek: Alhatatlan, változandó, hajlan-
do, forgando neved léfzen.

Mindezeket az akadekokat, és több
fok tartóztató köteleket, el-szaggata az Isten
Szent Lelke: és arra vezérle, hogy az
ismért Igazság követésében, minden emberi
tekintetet, minden világi gondolatot, hátra
vessek. Mert az Eg-alatlévő, dűcsősség-
mutató akár-mi fényességek, tisztességek,
értekek, csak el-múlando hiúságok; és á
Mennyeiekhez-képest, arnyékok. mellyek-
ért, á Lélek üdvősségét á ki szerencsélteni,
egész okosságátúl meg-fosztatot. Nem-is
jó pedig az üdvősségről- való gond-viselet,
csak á készülő fuvásra halasztani, halál o-
rajára vontatni: Mert reménységünk-kivül
el-metczik sokszor az élet köteleit.

Azért félre tévén minden egyéb tekin-
tetet, és csak á meg-ismért Igazságnak új
vilá-

világosságra függesztvén Ízemeimet ; titkolás nélkül akarám , hogy világ-előt tudvalenne meg-térésem.

Mivel pedig kívánod érteni , Micsoda Okoktól viseltettem ebben az változásban ? Nem szegem kedvedet : hanem a' sok és rövid Írásban nem férő , fontos Okokközzöl , mellyek engemet izgattak , indítottak , és az elébbi Vallásomtól búcsuzásra , és el-válásra bírtak , egy-nehányat le-írok. Kérlek , azoknak olvasásában viseld ugy magadat , mint Biro az ítéletben : Ted félre egy kevéssé az idegenléget és kedvezést : El-ízánt és tekellet ítéletet ne vigy az olvasáshoz ; hanem á dolog mi-voltából tégy utóllýára törvényt. Légy egészfében.

Első Ok :

Mert á Lutherista és Calvinista Vallások-közzöl , semmi finsz á Szent Írásban

GYermeklégemtől - fogva azt csepegeték-vala belém Tanítóim , hogy ók semmit azon kívül nem hisznek , nem tanítanak , á mit Isten Szent Könyvében előnkbe adott ; Eők , csak azt irtogattyák és tisztogattyák á sok emberi Találmányoktól , mellyekkel á Pápiák bővelkednek. Nincsis
egyéb

egyéb közbevetések á Pápistákkal, hanem
hogy ők, á Sz. Irást állatják ; annak tani-
tását tisztán osztogattyák : azon-kivül
semmit hinni nem akarnak. A Pápisták
pedig, á Szent Irással nem gondolnak, csak
á Pápák Végezési, és Leleményi, helyben
maradhasanak.

Ezt, á mely bátran hallottam hirdetni-
oly bátran hittem : és arra-gondolkodáso-
mat nem-is fordítottam, hogy ennek igaz-
ságát vizsgálásra bocfátanám; mivel ezt kér-
désbe sem ereszthető Igazságnak tartottam.
Hanem egykor, egy Pápista ember-elő-
ezen dolgot beszélgetven, ilyen-képpen
kezde szollani :

Jó Uram, hogy meg-ércsed, á Romai
Ecclesia oly igaznak hiszi, valami á Sz. Irás-
ban foglaltatik, hogy, ha az lenne-is á mi
lehetetlen, hogy Szent Pál, á több Aposto-
lokkal-együtt, vagy az Istennek Szent An-
gyali, ellenkezőt tanítanának á Szent Irás-
sal : azokat-is meg-átkozná, és helyt nem
adna tanításoknak. a. Mert valamely i-
gaz, hogy Isten nem hazudhat : oly igaz,
hogy, valami az Isten Könyvében van,
merő Igazság ; á mi ellenkezik azzal, ha-
miffág. Azért, ha valamely Pápa, Isten-
Igége-ellen tanitana, bátran és nyilván azt

A 3

mon-

mondanák á Romai Hiten-valok: *b. Obedi-
re oportet Deo magis, quàm hominibus*:
Istennek engedünk; az emberi tévelyge-
sem halgattyuk. Kire nézve, magok-is
á Pápák, Irot Törvényekben hadták; *c.*
hogy Szent Irással ellenkező dolgokban,
senkinek nem kel engedni; és hogy nem
szabad á Pápáknak, olyat rendelni á mi
Sz. Irással-ellenkezik: hanem csak oly dol-
gokról tehetnek Végezést, mellyek fel nem
bontják, és nem ellenzik az Istenül jelen-
tetet Igazságot.

Továb; Azt mondá: Hogy szem-
fény-vesztés, és csak költés, mikor á *Luthe-
rista* és *Calvinista* Prædikatorok azzal szin-
lik és kelletik tanításokat; hogy á mit ők
hirdetnek, mind á Szent Irásban olvafták.
Mert arról az Igazság, oly távul vagyon,
hogy főt, mind azok-közzül á miben ellen-
keznek á Pápiistákkal, se nagyot, se kicsint,
csak Eggyet sem találának á Szent Irásban:
Mind csak magok gondolattya, és találma-
nya. Eggyül-eggyig csak *Fabulák*, költé-
sek valamiket vitatnak á Pápiisták-ellen. Es
ha csak eggyet azok-közzül á Sz. Irásban
olváfnak, minden tartoztatás-nélkül, mi-is
mingyárt kárhoztatni fogjuk á Szent Irás-
sal ellenkező tudományt. Ezek

*b. Actor. 5. v. 29. c. Causa 11. qu. 3. Can. 93. Can.
97. Causa 25. qu. 1. Can. 6. 7. &c.*

Ezek , nékem igen szokatlan , és csu-
dás mondásoknak tetczének. Azért , el-
hűlék belé : és mondam : Mit beszélész ?
Hiszem én á Tanítók predikállását sokszor
hallgattam : de minden szavok után Szent,
Pált , Szent Pétert nevén nevezték ; az E-
uangeliomokat gyakran emlegették ; azok-
ból felsegeztek és hasogatták tanításokat .
Magam is pedig , utánnok forgattam á Sz.
Bibliát , és nem találtam különben á mint
hirdették.

Monda á Pápista ember : Ha annyi-
szor hallottad , és olvastad á *Bibliát* ; Ihon-
az Isten Könyve : Kérlek , forgasd reá á le-
veleket , és mutasd meg , Hol vagyon írva ,
hogy *Purgatorium* nincsen ? *A Halot-
takért imádkozni , és Alamisnát adni nem
hasznos ? Csak két Sacramentum va-
gyon ? Az Ur-vacsora szolgálatása
nem áldozat ? A dúcsőült Szenteket nem
szabad azon kérni , hogy Istennek könyő-
rőgjenek érettünk ? Egyedül Hit-áttal
igazulunk ?* Ezeket , vagy ezeken-kivül ,
akár-mit Eggyet , azok-közzül á miben el-
lenkeztek á Romai *Ecclesiával* , keresd-fel á
Szent Irásban. Es mihent csak eggyet il-
lyent találsz , Nyertes vagy ; meg-műtattad
hogy nem igazat tanít á Romai *Ecclesia*.

Gondolkodásra vém a dolgot : Es mi-
kor emlékezésemet egy-nehányszor ébrés-
tettem volna , hogy eszembe jutatnám , ha
mit effélét az Isten Kőnyvében olvastam-
volna , semmire sem emlékezhetém. Mon-
dám azért : Igaz , hogy ezeket bőtü- sze-
rént az Szent Irásban nem olvastam ; nem-
is vátattyuk , hogy ezek ilyen világos szok-
kal találtaßanak á Sz. Bibliában : De azért-
Okoskodással , tudos *Discurfsal* , kellemés
Consequentiákkal , ki hozzák á *Dialekticában*
forgot Bölcsék , mind ezeket , az Isten sza-
vaiból.

Nagyot foháßzkodék it á Pápista em-
ber , és monda : Ved eszedbe kérlek , mint-
játczottatnak , és mint á Bialt , orrodnál-
fogva hordoznak téged á Prædikatorok.
A'magok Okoskodásnak fajzását , *Conse-
quentiá*jok csinálmanyát , Gondolattyok al-
kotmányát , Isten Igéje-gyanánt adgyák e-
lődbe ; és azt kívánnják , sőt meg- is nyer-
ték tőled , hogy Isten szava-és tanítása-gya-
nánt böcsüßlyed , á mit-ők gondoltak , farag-
tak , és á Sz. Irásból , hogy már , ki kotlot-
tak : az-az , Balványozová tettek ; mago-
kat veled Isten-gyanánt tiszteltették , mikor
á magok Gondolattyát és tanítását , Isteni
tanításnak hitették , és Isten szava-gyanánt
böcsültették veled.

Továb

Továb: Ha á Szent Irásban nincsenek
 á *Luther*, és *Calvinista* Vallások, hanem csak
 emberi Okoskodásokkal fatultatnak, és fa-
 csartatnak *Consequentia*k-álta: Ebből Kér-
 dolog következik szem-látomást: Először;
 hogy, nem á Szent Irásban foglalt Igaz-ság-
 rul, hanem, á Prædikátorok Okoskodásá-
 nak helyes, vagy helytelen-voltáru, va-
 gyon minden közbe-vetés közöttünk. Mert
 mi *Catholicusok*, semmit abban hátra nem-
 vetünk, valami az Isten Könyvében írva-
 van: hanem azokat éppen, mindeneztől
 igaznak vallyuk. Azért, loha á Prædiká-
 torok oly mondását á Sz. Irásnak elő nem
 állattyák, mellyet mi meg-vetnénk: ha-
 nem, á mit ők, á Szent Irás szavaiból, ma-
 gok agyaskodása-szerént ki akarnak fa-
 csarni, csak azt nem javallyuk. Es így im-
 már, minden vetekedésben, csak á Prædi-
 kátorok Okoskodásáru vanon Kérdés,
 Ha helyes-é; vagy horgas? Itillye-meg
 minden okos ember, ha ilyen nagy szaka-
 dást, és vissza-vonást kellyen-é támasztani,
 á Prædikátorok *Consequentia*i, és emberi O-
 koskodási-miat, minémőt látunk az *Ecclesiá*-
 ban? Es, ha illendő-é, lelkünk üdvösségét
 emberi Okoskodásokra függesztteni? mel-
 lyekért, én csak á kis újom ízecskejét sem
 vetném szerencsére. Másodszor, követ-

kezik ; hogy mind azokban, á miket efféle *Consequentiákkal* erőssitenek, semmi bizonyos nincsen. Mert á *Consequentiának* jó-voltán éppíttetik annak Igazsága, á mit okossággal ki-hozunk á Szent Írás szavaiból. Tehát csak annyira lehetünk bizonyosok a ki-hozot dolgok Igazságáru, á menyire bizonyosok vagyunk á *Consequentiának* fogytkozás-nélkül-valo jóságáru. Annak jó-voltát pedig, Isten Igejéből nem tudhattyuk. Mert, noha á Világ Bölcsői sokat írtak, és versengettek á *Consequentiákrul* : de azokrul á Szent Bibliában tanuságot nem adot Isten, hogy meg-ismérheffük mikor jok, vagy rosszak. Ha azért (az Ujitok Hitinek fundamentoma-szerént) nem kel hinni á mit, a' Sz. Írásból meg nem bizonyíthatni : világos, hogy a' Prædikátorok *Consequentiái*-nak, hitelt nem kel adni ; mivel ezeknek jó-volta, Szent Írásból nem bizonyodik.

Végezetre : Nyilván meg-mutathat-tyuk, hogy egyenként, mind azok á *Consequentiák*, semmire-kellők, valamellyeket ellenük állatnak á *Protestánsok*.

Hogy a' dolog példából világosb legyen : Mikor állatni akarják az Ujitok, hogy á dúcsóult Szenteket, nem szabad az ő kérni hogy érettünk imádkozzanak ; val-lyon, azt nem így bizonyítták-e : d.

d. 1. *Timoth. 2. v. 5. 6.*

Egy

Egy á Közben-járó Christus, ki magát
minnyájunk váltságáért adta. Tehát á
Szentek, esedező Közben-járók nem le-
hetnek? Ennél bolondab *Consequencia* nem
lehet, *A dicto secundum quid, ad di-*
ctum simpliciter: Mert Sz. Pál, világossan
és nyilván, á Meg-válto Közbe-járást
tulajdonította egyedül Christusnak: noha
másképpen, e. Moyselt Közbe-járónak ne-
vezi. Es valaki felebarátságát kéri, hogy
Istennek imádkozzék érte, Esedező Köz-
ben-járóvá téfzi az embert, Isten-előt. Eg-
gyül-eggyig ilyen helytelenek minden e-
gyéb *Consequencia*jok.

Ezeket én, szivem dobogva halgat-
ván, mondék á Papista embernek: Nem-
jút most eszembe mit mondgyak. De ma-
gam-is gondolkodom, és nállamnál tudos-
bakkal szóllok, meg-látod, leszen válaszd,

Ezzel egy-mástul el-válánk. Es ma-
gamba szállék; 's kezdém vizsgálni, Miné-
mû bizonyításokkal szoktuk állatni, hogy
á dűcsőült Szenteket nem szabad azon kér-
ni, hogy érettünk könyörögjenek? Mivel
ostromollyuk egyéb tudományit áPápisták-
nak? Es világossan fel-találám, hogy nin-
csenek sohult á Szent Irasban, á Romai *Ec-*
clesia vallásival igyenessen ellenkező mon-
dások

dások : hanem, csak emberi Okoskodásokkal, és *Consequentia*kkal viaskodunk azok-ellen. Az-után, egy-nehány rend-béli tudos Prædikátorokkal beszéltem ; és kértem, hogy mutassanak bár csak egy oly mondást a Szent Írásban, mely ilyenesen ellenzene valamely Pápista vallást ? Sohát csak egyet sem mutathatának. Hanem arra fakadtak-ki, hogy ők *deduc*állyák *Consequentia*jokkal, *Syllogismus*sokkal, emberi Okoskodásnak következésvél, erőssítik tanításokat.

Elzembe vém azért, hogy á sok hiu-fágos dicsekedések, és Szent Írás mutogatások, csak ál-orczázások : de volta-képpen, semmi tudományokat Szent Írással nem bizonyították, hanem csak emberi Okoskodással erőssítik a *Lutheristák*, és *Calvinisták*. Azt-is meg-gondolám ; mely bizonyítálan, és csalatkozások-alá vettetet az emberi Okoskodás. Ezekből azt hozám-ki ; hogy kálómben bátorfágos nem lehet annak igazságában, a mit Okoskodással ki-hoznak a Szent Írásból, hanem ha abban bizonyos létszek, hogy a' Prædikátorok csalatkozhatatlanok efféle *Consequentia*k és következések csinálgatásában. Es mivel ezt a' Prædikátorok sem hiszik magok-felől : azt találám rajta, hogy általkodot-
vak-

Okoskodásunk az azok rend-ből vettem ; és csak egy mely igény vallást ? k. Hanc lucállák al, emberi l, erősihi
akmerőség nagyobb nem lehet, mint ha lel-
sem üdvösségét, és örök boldogságom vesz-
ését, imilyen amollian Prædikatorok *Con-*
*sequentia*jára függesztem.

Ez azért Első Ok, mellyért előbbi Val-
ásomat meg kelle vernem. Mert, noha
minnyájan az Ujitok, azt hirdetik, hogy
semmit azon-kivül nem kel hinni, á mit
Isten a' Szent Írásban tanított; noha azzal
dicsekednek, hogy ők csak az Isten Igéjé-
nek emberi lélemények rosdajátul meg-ti-
tittatot finom Igazságát tanittyák: de mind
gy á fok az által, éppen, és tellyesen minden Vallá-
sok, és tanítások, mely a' Pápistákkal ellen-
kezik, Szent Írás-kivül-valo: úgy hogy
de volta azokban, csak Egy sem találta az Isten
Szent Ír- Kőnyvében; hanem, mind csak Prædikato-
ri találmányok, és emberi Okoskodásnak
bizonytalan *Consequentia*in éppittetet véle-
kedések.

A' Pápisták dolga, nem így vagyon.
Mert ők azt hiszik, és tanittyák; hogy, ha
szinte írva nincs is némely Tudomány a'
Szent Írásban: de a' mi az Apostoli üdök-
tül-fogva bé-vétetet a' Keresztyén világtúl,
és *Ecclesiá*túl, azt úgy tartozunk hinni, mint
hiszük, hogy azok a' Levelek, mellyek Sz.
Pal neve-alat nallunk vannak, nem olyanok
mint a' kikerül maga írja, f. hogy ő nevére
irtak

Írtak mások-is Leveleket ; hanem ugyan-
valósággal Szent Pál írása : és hogy ezek,
oly éppen maradtak á mint Szent Pál írta,
Azon-képpen ; Ha valamit ki kel á Sz.Írás-
ból *Consequentia*k-által hozni : bizonyos-
mód vagyon á Pápistáknál , melyből tud-
hatni, hogy csalatkozhatatlan az ő *Conse-*
*quentia*jok : tudni-illik ; mikor az Anya-
ízentegyháznak közönséges ítéleti ezt ja-
vallya, mert, á Christus *asscuratio*ja-szerént,
az Eördög ereje és csalárdfsága , győzedel-
met nem vehet az *Ecclesián* , hogy azt hamis-
ságba ejthesse. g. Tehát á mely dolgokat
az *Ecclesia* ki-hoz á Szent Írásból, nem lehet
azokban hamisság.

g. *Matth.* 16 v. 17.

Masodik Ok :

Mert bátorfágos, hogy á Pápista
Hitben üdvözülhetünk.

MInd á *Lutherista*, 's mind a' *Calvinista*
Tanítók, eggyező értelemmel hißik,
és hirdetik, hogy á Pápista Hitben,
fõt a' Barátok állapattyában , Szent embe-
rek voltak. Nem csak Luther Márton ,
Lib. De Votis Monasticis ; hanem az Augusztai
*Confession*nak a. *Apologia*ja, melyre esküsznek
á Lu-
th. *Apolog.* Art. 4. & *Tit. de Missa.* *Tit. de Votis.*

*Luther Prædikatorok, egy-nehány helyen,
zentnek nevezi Szent Ferenczet, ezeknek á
noftani fa-talpu Barátoknak Isten-utár,
Apját, és Szerzetes állapotok rendelőjét.
Hasonló-képpen Bernárdot és Domonkóst, Ba-
rátokat, és új Barát Szerzeteknek inditoit,
zenteknek nevezi ugyan azon b. Augustai
Confessionnak Apologiája, melyet Libro Concor-
diában foglaltak. Calvinus-is c. Szent-nek
nevezi Bernárd Barátot. Ezeknek nyom-
okiba lépik á Vitebergai Superattendens Fri-
ericus Balduinus, á Magyar Kalauz-ellen-
rt könyvében; és nyilván vallyá; hogy á
ápiſta Hitben, sok Szentek voltak; és hogy
nem meri kárhoztatni á Pápiſtaſágban élt
égi eleit: d. Multos uerè Sanctos fuiſſe
in Papatu, facile concedimus. e. Majo-
res noſtri, vixerunt in regno Antichri-
ſti, quos damnare nolumus. Es azt, ſoha
ſak egy Lutheriſta vagy Calviniſta Tanító
em me te mondani, hogy az Apoſtolok ide-
étül-fogva, Luther Márton-ig, mind el-kár-
oztak, kik á Pápához halgattak. Nem-is
ér egybe az Iſtennek ſok nyilván-valo igi-
etivel, hogy á Chriſtus tagjai, és Anya-
zentegyházának fiai, ennyi ſok elztendők
forgá-*

*Apolog. Art. 4. Et Tit. de Miſſa. c. Cal. lib.
4. cap. 7. n. 22. d. Phosphori pag. 220.
e. Pag. 950.*

forrásában, tellyességgel ki-gyomláztattak,
és el-fogyatva lettek-volna. Meny-ország
kapuja úgy bé-tétetvén, hogy senki nem
üdvözült-volna, mind annyi-sok Száz efz-
téndők folyásában, mellyekben a' Papához
halgattak, a' kik Keresztyén nevet viseltek,
és a' Romai Ecclesiául vévén *Sacramentom*-
kat, azzal egy Isteni szolgálatot gyakorlot-
tak, annak engedelmesége-alat éltenek.

Igy lévén azért, hogy a' régi Jambor
Elsink, a' Papista vallásban üdvözültek, és
a' Barátok Szentek voltak: nem valami
gyanakodo vélekedéssel, hanem tapasztal-
ható igazságnak erejével, Két dolog követ-
kezik ebből.

Első: Hogy a' mely Vallásban, és Ba-
ráti állapotban, Szentek lehetnek, és üdvö-
zülhetnek a' Régiek, bátorfágos hogy abban
mi is Szentek lehetünk, és üdvözülhetünk;
ha erkölcsünk meg-felel Vallásunknak.
Mert nagyobb kegyetlenlég, és rettenetesb
személy-válogatás annal nem lehetne, mint
ha az Ur-Isten, azért a' Hitért minket kár-
hóztatna, melyben Elsinket Szent-fégre,
és mennyei Boldogságra magasztalta.

Másik: Hogy ha a' Papista hitben va-
laki Szent volt, és üdvözült: bizonyos
hogy igaz a' Papista Hit, és azon-kivül sen-
ki Szent nem lehet, senki nem üdvözülhet,

senki

gyomlási
Meny-
gy senki
i-fok Szá
ben a' Pápe
nevet vité
Sacramen
latot gyak
alat élteni
y a régi Ja
údvözült
nem va
anem tapá
ét dolog ki

senki igaz Hitet nem követhet, Mert Isten
szava amaz: *f. Sine Fide, impossibile est
placere DEO*; Igaz Hit-nélkül, lehetetlen
hogy valaki kedves legyen Istennél. Mert,
g. Justus ex fide vivit; az Igazak lelki é-
lete, Hit-nélkül nincsen: Es, *h. Qui non
crediderit, condemnabitur*, á ki igaz Hiti
nélkül vagyon, el-kárhozik. Tehát lehet-
etlen, hogy Szent legyen, és údvözülly ön,
egyéb, hanem a' kinek Igaz Hiti vagyon:
Tehát Igaz hitben voltak Szent *Genecz*,
Sz. Bernárd, *Sz. Domonkos* Barátok; mivel
Szentek, az-az, Isten-előt kedvesek voltak.

azon-képpen: Isten szava az, *i. hogy,*
miképpen, Egy Istennél, Egy Keresztfégnél
több nincsen: úgy Egy Igaz Hitnél több nem
lehet. Ha azért a' Pápista Hit, Igaz Hit-
vált, (mint-hogy annak kellett lenni ha ő-
benne Szentek voltak:) bizonyos, hogy
annál több Igaz Hit nem lehet.

Ez á gondolkodás, úgy meg-győzte
elmémet, hogy á Pápista Hitnek követesé-
ben, semmi tartózkodásom nem lehetet.
Mert azt én bolondnak itilem, valaki az ő-
rök údvösség dolgában, el-hadgya á bizo-
nyost á bizonytalanért, és bátorfágosb útat

B

nem

gyomlási
Meny-
gy senki
i-fok Szá
ben a' Pápe
nevet vité
Sacramen
latot gyak
alat élteni
y a régi Ja
údvözült
nem va
anem tapá
ét dolog ki

*f. Hebr. 11. v. 5. 6. g. Habac. 2. v. 4. Rom. 1. v. 17.
Gal. 3. v. 11. Heb. 10. v. 38. h. Marc. 16. v. 16.
i. Ephes. 4. v. 5.*

nem követ. Bizonyosb pedig, és bátorsá-
gosb, abban a' Hitben lenni, melyben min-
nyájan vallyák, hogy Szent és Isten-előt,
kedves lehet, 's üdvösségre juthat ember;
hogy-sem azt követni, a' mirül sokan el-hi-
szik hogy veszedelemre viszen. Mi, és ve-
lünk á *Lutheristák*, azt hiszük; hogy á *Calvi-
nista* vallásban, nem üdvözül, hanem örök
kárhozatra jut ember. A' *Calvinisták* ve-
lünk egyetemben, ugyan-azont mondgyák
a' *Lutheristák* állapattyárúi. De velünk-
egyetemben, a' *Lutheristák* és *Calvinisták* hi-
szik, hogy üdvözültek sokan á Pápista val-
lásban. Micsoda vakfág tehát, el-hagyni
á bizonyost á bizonytalanért?

Némelleyek, szelidséget akarván mu-
tatni, azt mondgyák; hogy ők senkit nem
ítélnek, nem kárhozzatnak: sőt el-hiszik,
hogy mind *Lutherista*, *Pápista*, *Calvinista* üd-
vözülhet, ha tekéletes életet visel Isten-
előt. De á ki ezt hiszi, Előben; á Szent-
Írással ellenkezik, mely csak Egy üdvössé-
ges Hitet ísmér. k. Másodszor; oktalanúl
chelekepszik, ha így-is á bátorságosb útat,
nem követi, és Pápistává nem léfzen: mert,
á maga Hiti szerént-is, üdvözülhet á Pá-
pista Hitben. Azért, ha ezt követi, véték né-
eshetik üdvösségének el-vételébé. Ha pedig
Egy Hiten-kivül senki nem üdvözül, mint-
hogy

k *Ephes* 4.v.5.

hogy ez Isten szava: maga vélekedésének
koczkájára veti örök üdvösségének el-ve-
stését, valaki a bátorfágosb útát né követi.

Ezt, az én lelkem indító Okot, egy
tudós Prædikátor-eleibe támasztám, nem-
régén: Ki azt mondá, hogy ő sem hiszi,
hogy Isten az emberi nemzetet úgy el-had-
ta, és az Isten igéjének ereje annyira meg-
száradot-volna, hogy *Luther* előtt egy-ne-
hány száz esztendőök folytában, a' Pápa ora-
száglása-alat, senki üdvösségre nem jutot-
vólna. De á kik akkor üdvözültek, noha
külső - képpen, a' Pápista Gyölekezethez
halgattak, belső képpen az Istennek Látha-
tatlan *Ecclesiájában* vóltanak, és abban üd-
vözültenek.

Erre a választ késsen tartván; azt módám:

ELŐSZÓR: Olvastam én-is á *Bibliát*,
á régi Szent Atyák írást-is tekintettem; de
nem emlitem, hogy nevezetit találtam-vol-
na ezekben az *invisibilis Ecclesiának*: Hanem,
az Új Hittel, ezt az Új nevet, ti talaltátok.
Ugy tetczik, az Oo Testamentomban, ha-
nem többször, Negyven-nyolczszor; az Új
Testamentomban, Száz tizen egytíz ol-
vastam az *Ecclesia* nevet: de sohált nem je-
lent Láthatatlan sokaságot. Sőt mindenüt,
oly Gyölekezetet jegyez, mellyel szolha-
tunk, melytől tanulhatunk; *i. Die Ecclesia*:

1. Matth 18. v. 17.

B 2

mellyet

mellyet Christus Püspökök igazgatására és
 gond-viseléfére bizot; *m. Posuit Episcopos
 regere Ecclesiam DEI* : melyben egye-
 bekkel-együtt társalkodhatunk, *n. Con-
 versari in Ecclesia*. Ki szólhat azzal,
 vagy ki igazgathatta azt, á mi Láthatat-
 lan? Ennek-felette; az Apostoli Cseleke-
 detben, á Szent János Látásában, sokszor
 említtetik; emez, vagy amaz Városban-lé-
 vő *Ecclesia* : és mindenik Láthatónak mutat-
 tatik. Ha azért á rész-szerűt-*valo Eccle-
 siák*, Láthatok voltak : hogy lehetet-*az egész
 Ecclesia* Láthatatlan? Végezetre ; senki azt
 nem tagadhatta, hogy az Apostolok-idét
 Látható győlekezet volt á Hívek *Ecclesiája* :
 Tehát á Sz. Írásból tudgyuk az *Ecclesiának*
 Láthatóságát : Hogy pedig az-után Látha-
 tatlanná változott, sohált nem olvassuk.
 Sőt, mivel Christus nem egy-nehány efz-
 tendőkre, hanem, maradando formával ren-
 delte, hogy az *Ecclesiának* meg-mondhassuk
 bántásunkat ; és hogy az *Ecclesia* Püspökök-
 által igazgattassék (mert ugyan-is, mind
 ezekre, nagyobb szűkfég vagyon az Aposto-
 lok halála-után, hogy sem ő éltekben :) kö-
 vetkezik, hogy az *Ecclesiának* Láthatósága
 világ végig tart.

MASODSZOR : Hogy Christusnak
 é földön

m. Act. 20. v. 28. n. 1. Timoth. 3. v. 15.

e földön, nem vólt, és nincsen, nem-is lé-
szen világ végéig Láthatatlan *Ecclesiája*,
nyilván mutattya á Szent Irás:

I. Mert Szent Pál írja, o. hogy á Hit,
hallásbol vagyon, á hallás, Isten Igéjének
prædikállásából, á prædikálás, Istentúl kül-
detet Tanitok-által: Tehát, vala-hol Igaz
Hit vagyon, ot az Isten Igéjének prædika-
lása, és Lelki Pásztorok szolgálattya va-
gyon. A' Christus *Ecclesiájában*, Igaz Hit,
vagyon: mert, ha az nem volna, Eördög
barlangja, nem Christus nyája volna: Te-
hát á Christus *Ecclesiájában*, Isten Igéjének
prædikállása, és igaz Tanitok szolgálattya
vagyon. Valamely Gyölekezetben pedig
ezek vannak, az Láthatatlan nem lehet.
Mert, á kik prædikálnak, és á kik halgat-
tyák á prædikállást, azok egy-mástul el-
rejtve nem lehetnek.

Hasonlo-képpen: Keresztség-nélkül
nem lehet Keresztyénség: p. A' hol pedig
Keresztség szolgáltatik, ot Látható Gyöle-
kezetek vagyon azoknak, á kik keresztele-
nek, és kereszttetnek.

Végezetre: Az Ur-vacsorának szol-
gáltatása, mind addig tart az *Ecclesiában*, mig
el nem jó Christus, q. *Mortem Domini*

B 3

annun-

o. *Rom.* 10. v. 17. 14. p. *Joan.* 3. v. 5. q. *1. Cor.*
II. v. 26.

annuntiabitis donec veniat : Tehát mind addig Látható lészen.

II. Mert á Christus *Ecclesiája*, Christus teste, *Ephes. 1. v. 22. 23.* Ez pedig á Test, nem egy tag, úgy-mond Szent Pál, hanem *r. sok* különbözõ tagoknak eggyességbõl ál: Tehát csak ot lehet á Christus *Ecclesiája*, á hol sok különbözõ tagoknak eggyezése vagyon. Valahol pedig sok különbözõ tagok eggyeznek, lehetetlen hogy az á soka-lág Láthatatlan légyen.

III. Azt írja Szent Pál, hogy á különbözõ Tagoknak, különbözõ tilzti, hivattallya, és szolgálattya vagyon az *Ecclesiában*. *s.* Némellyek Pásztorok és Tanitok : kik mind addig éppítik, és á hamisságtul óltalmazzák az *Ecclesiát*, mig Christus-eleibe jutunk. Lehetetlen, hogy az á Gyõlekezet Láthatatlan légyen, melyben á kősséget tanittyák, õrzik, óltalmazzák á hamisságtul. hanem-ha azt itíled, hogy á Juhász oly Juhokat õrizhet, mellyeket nem láthat.

IV. Az Ellenkezők egyenlőül tanittyák minnyájan, *r.* hogy á Christus *Ecclesiája*, nem egyéb, hanem oly Gyõlekezet, melyben az Isten Igéje igazán tanittatik, á
Sacra-

1. I. Cor. 12. v. 12. 14. 20. s. Ephes. 4. v. 11. Idem Actor. 20. v. 28. 1. Confessio Augustana, Helvetica, &c.

Sacramentumok tisztán szolgáltattak. Ez ha úgy vagyon, lehetetlen hogy á *Christus Ecclesiája* Láthatatlan légyen: mert, á hol az Isten Igéje taníttatik, Kereszttség, és Ur-vacsora szolgáltatik, Láthatóságnak keltenni.

HARMADSZOR: Ha á Pápistafág hamis balványozás volt (á mint vitattyátok) ne hid, hogy Igaz hitű, és nem képmutato's Hit-áruló volt az á *Lutheránus*, á ki á Pápa birodalma-alat, szintén úgy viselte magát mint á több Pápisták. Mert, ha á Pápisták *Sacramentum*ival élt, azoknak tanítását halgatta, és minden Isteni szolgálattát gyakorlotta: noha belső-képpen mást javallot, szinte olyan volt, mint-ha most, valamely *Lutheranus*, Török-közzé menne, meg-metczetné magát, és mindenben á *Mahomet* törvényéhez alkalmaztatna Isteni szolgálattát, *Religióját*. Efféle képmutato's, *Christus-előt* utálatosok: Mert, á ki emberek-előt szégyenli az Igazságot, meg-tagadgya azt *Christus* az *Atya-előt*. Es á ki szűvel hiszen, ha üdvözülni akar, *x. Ore fit confessio ad salutem*, szájjal is vallást kel az Igazságrul tenni.

Mind ezeket azért meg-fontolván,

B 4

meg-

u. Luca 9.v.26. Marth. 10.v.33. x. Rom. 10.v. 10.

meg-erőssödöm abban ; hogy , ha bátorfá-
gossan akarom üdvösségem dolgát rendel-
ni, ki kel költőznöm á *Luther* és *Calvinus* ak-
lábol , és á Szent Péter Hajojába kel men-
nem.

Harmadik Ok :

Mert á Hit dolgairúl bizonyost
nem tudhatni á *Luther* és
Calvinus táborá-
ban.

Fondamentomul vetik azt egyénlő-kép-
pen á *Luther* és *Calvinus* követői ; hogy á
Hit dolgaibá egyebet nem kel hinnünk, ha-
nem á mit Isten á Szent Írásban előnkbe
adot. Azt pedig hallani sem akarják, hogy
Írás-kivül , *Traditum D E I Verbum* ,
Isten Igéje találtatnék.

Ez ha így vagyon ? világossan követ-
kezik, hogy ők , semmit bizonyossan , és
Keresztyén hittel , nem hihetnek, hanem
csak valami gyanakodo vélekedéssel.

ELŐSZÖR ; ezt így bizonyítom : Á
Szent *Biblia* mondásit , és azokat á dolgo-
kat , mellyeket Hitunk-eleibe ad á *Biblia* ,
nagyob, erősebb, és bizonyosb hittel nem
vashattuk , mint azt vallyuk , hogy á *Bi-
bliában* foglalt könyveket , Isten iratta em-
berek

berék-által: és hogy oly tisztán, éppen maradtak, á mint Isten iratta. Mert egész és telyes oka, miért hiszük igaznak á mi á *Bibliában* vagyon, nem egyéb, hanem hogy, bizonyosan hiszük, hogy Isten tanításából, igazgatófából, vezérlefeből iratot á *Bibliának* minden könyve: és oly tisztán maradt, á mint Isten iratta.

Ebből következik; hogy, á mely csalatkozhatatlan, és tekéllates Isteni hittel vallyuk, á *Biblia* tanítását; azon igaz hitel, és nem csak valami gyanóságos vélekedéssel, kel azt-is hinnünk, hogy mind azokat á Könyveket, mellyek á *Bibliában* vannak, Isten iratta, és oly éppen maradtak á mint Isten iratta. Es ha ezt bizonyos hitel nem hiszük, semmit á *Biblia* tanítási-közzül bizonyosan nem hihetünk.

A' *Luther* és *Catvinista* vélekedés-szerént, lehetetlen, hogy ezeket bizonyosan hidgyük. Mert ők azt vallyák; hogy bizonyos, csalatkozhatatlan, és Isteni hittel, nem hihetünk egyebet, hanem csak á mit á Szent Írásban találunk. De á *Bibliában* nem talállyuk írva, vagy nevezet-szerént eggyenként, vagy közönségeffen á *Bibliának* minden Könyvérül, hogy azok Isten-től irattak; és oly tisztán's éppen maradtak, mint az Isten iratta. Tehát azt bizonyosan

nyos hittel nem valhattuk. Második része az Erősségnek, azzal bizonyodik: Mert fohúlt senki á Szent Irásban nem olvasta, hogy á *Bibliában* foglalt könyvek, együleggyig mind Istentől irattak, és tisztán s éppen maradtak.

De bár á *Bibliában* azt olvasnok-is, hogy á *Biblia* Isten Igéje; sőt, bár á *Biblia* Könyveinek száma és Laistroma írva-volna-is: arrul az Irásról, melyben ez á Laistrom találtatnék, ugyan azönt mondhatnok, hogy írva nincsen hogy azt Isten iratta. Es így, vagy arra kel jutnunk, hogy á Keresztyén Hitnek, első és leg derekasb tudományát (tudni illik, hogy á *Bibliában* foglalt Könyvek, Isten szavai; és hogy oly éppen, és tisztán maradtak ennyi idő forgásában, mint Isten iratta,) *Traditióból*, és nem írot*Bibliából* vet Isten szavából hiszük. Es így nem igaz, hogy semmit Keresztyén hittel nem tartozunk hinni; á mit Szent Irásban nem Olvasunk. Vagy, ha á *Lutheristák*, és *Calvinisták* fel-vetet fundamentomát helyén hadgyuk: bizonyossan nem hihetjük, hogy á *Biblia*, és annak nevezet-szerént minden Könyvei, Isten szava, és tiszta épségben maradtak. Ezt pedig ha bizonyossan nem hiszük, azokrúl sem lehet bizonyos hitünk, á mi á *Bibliában* tanittatik. Es így,

gy, á *Luther* és *Calvinus* követők Vallásas-
szerént, semmit ők bizonyosan nem hi-
hetnek.

MASODSZOR: Itt-is azt fundamento-
múl kel vetnünk, hogy a' Szent Írásban
foglalt Igaz Tudomány, á Szent Írásnak
igaz értelmében ál. Mert a. á bötű (igaz
értelem-nélkül) meg ol; és, a mint Szent,
Péter szol, b. veszedelmet szerez, ha hamissan
értetik. Azért, az Isten szava, csak abban
az értelemben Isten szava, melyben Isten-
től mondatot. Ebből következik; hogy á
Hit dolgaiban, bizonyost nem tudhatunk,
valamíg a' Szent Írás igaz értelmének bi-
zonyosan végére nem megyünk. Mert a'
Szent Írás értelméről támadot külömbözés-
ben, nagyobb bizonyosság nem lehet, ha-
nem csak olyan, á' mely bizonyosan tud-
gyuk; hogy ez, és nem amaz a' Szent Í-
rásnak igaz értelme.

Az *Luther* és *Calvinus* követők, nem
mutatnak, és Hitek-szerént, nem-is mutat-
hatnak csalatkozhatatlan módot a' Szent,
Írás bötűje igaz értelmének isméréti:
mivel oly Írás-magyarázót nem nevezhet-
nek, mely annak igaz értelmét, tévelyedhe-
tetlen Igazsággal tanithassa. Mint ezek-
ből ki-tetczik:

I. A

a. 2. Cor. 3. v. 6. 9. b. 2. Petri 3. v. 16.

I. A' Szent Irás önnön - maga , meg
nem magyarázza mondásinak értelmét.
Christus mondotta ; *Ez az én Testem*. Ezek
oly világos szok, hogy akár-ki meg-érthe-
ti : De minémű értelemben kellyen ezeket
venni, nem oly kűnyű meg-itílni. Mert a'
Sz. Irás meg nem mondgya, ha a' szókat,
maga ereje-szerént, csak tulajdon értelem-
ben kellyen-é venni ; vagy *Figurate*, szo-
katlan és titkos jegyzés-szerént. Es ha, tu-
lajdon erejekben kel á szókat hadni , meg
nem magyarázza á Sz. Irás, mint kellyen-
érteni, hogy Christus Kenyeret vet kezébe,
és az-után, maga Testének mondotta a' mit
kezében tartot. Bezzeg, ha á Szent Irás
valahol azt mondaná, hogy *A' Testem*.
Test jelét kel érteni ; vagy hogy, *A' Tes-
tem, Kenyérrel-eggyűt Testet kel magya-
rázni* ; vagy hogy, *A' Christus szavának
erejével, á Kenyér Testté változik* : sem-
mi rőzbe-vetés nem volna , mivel minnyá-
jan az Isten magyarázattyán meg-állanánk.
De világossan ki fejezet szokkal, efféle ma-
gyarázat nincs á Bibliában.

A' mitezekről az Urunk szavairól
mondék, azont mondom minden egyéb Sen-
tenciákról, mellyek értelméről vissza vonyas
vagyon. Mert azok-kőzzűl , csak egyről
sem olvassuk világos magyarázattal ki-fe-

jezve

ezve a Bibliában, minémű értelemmel ke-
yen afféle mondást venni: *Proprie*, vagy
Figuratè; tulajdon jegyzésekben-e, vagy
nást árnyékozo értelemben véteffék a Izzok
olyáfa.

II. Ki-ki maga, oly Irás-magyarázó
nem lehet, hogy meg ne csalatkozhasffék, és
meg ne csálhasson. Mert a Keresztyén-
ségben, első dolognak írja Szent Péter an-
nak tudását; c. hogy *Propriâ interpretatione*,
magunk tulajdon értelme- szerént,
nem magyarázhatni a Szent Irást: Mivel
az, nem embertől, hanem Istentől eredet,
senki pedig az Isten dolgát nem tudgya-
hanem csak az Isten. d. Nem-is lehetne
annál nagyobb balgatagság, mint ha valaki
azt itílné, hogy kinek-kinek maga tetczé-
fe, csalatkozhatatlan mutatoja a Szent Irás
értelmének.

III. Az *Ecclesiának*, tekélltetes hitelt
nem adnak a *Luther* és *Calvinus* hadai. Mert
nyilván vitattyák; hogy *Errare potest*,
el-tévelyedhetik, meg csálathatik az *Ecclesia*.
Azért, általlyában helyt nem adnak az ő
tanításának. Méltán-is cselekefzik, ha az
Ecclesia hamissat taníthat. Mert honnan
tudgyam, hogy akkor nem tanít hamissat,
mikor az Irást magyarázza?

Vala-

Valaki pedig el-hitetheti magát, hogy az *Ecclesia* hamissat taníthat az *Írás* magyarázásban, semmit bizonyosan nem hihet. Mert így gondolkodhatik: Im hal-
lom, hogy *Ecclesia potest errare*; tévely-
gésre, hamis vallásra juthat, és vihet az A-
nyaszentegyház: mentül inkább én, egy em-
ber lévén, tévelyeghetek? Ki tehet, és hon-
nan, vagy miből tehet valaki engem bi-
zonyossá, hogy mind én, 's mind az *Ecclesia*,
melyben vagyok, tévelygésre nem jutot-
tunk?

Bezzeg a Romai *Ecclesiának* fiai, nem
így haboznak: Meg-adgyák a Szent *Írás*-
nak az ő böcfületit; és el bízik, hogy az
a Hit dolgainak igazgató sinora, és csalat-
kozzhatatlan mértéke: de nem magán egye-
dül a bőfű, sem a mi tulajdon értelmünk-
rént való magyarázattya: hanem azokkal
a több *Regulákkal*, mértékekkel együtt, mel-
lyeket maga a Szent *Írás* mutatott: 1. Mi-
kor azt parancsolta; hogy, nem csak az *Í-*
rot Tudományt kövessük, hanem a mit szo-
val előnkbe ad a *Traditio*. e. 2. Mikor
azt badgya; hogy, f. Pogánynak tarcsuk,
a ki meg nem nyugszik az Anyaszentegy-
ház tanításán. Mert ezek által kel meg-
tanúlnunk, igaz értelmét, és magyarázat-
tyát a Szent *Írásnak*.

Azért,

6.2. *Thef.* 2. v. 14. f. *Marth.* 13. v. 16.

Azért á kik á Romai Pápához halgat-
nak, á Christut bagyása-szerént járván, csa-
atkozhatatlan Tanitotúl értik, mellyek á
Szent Kőnyvek, és mint kellyen azokat ma-
gyarázni. Mert világos szokkal paran-
sollya Christus; g. hogy, ha valamibē meg-
bánt és haborit felebarátunk (mint hogy i-
gen meg-bánt, á ki Hitünket, és vallásunkat
kárhoztattya,) fedgyűk meg elsőben. Ha
nem fog rajta, vészük az *Ecclesiá*-eleibe dol-
gunkat. A' kiannak szavát nem fogad-
gya, á ki meg nem ál annak ítí letin, Po-
gánynak tarcsuk. *Affecurál* pedig, és bizo-
nyossá tészem, hogy ezt az *Ecclesiát* b. az
Eördög ereje meg nem győzi, és tévelygés-
be nem ejti: Mert Ez az i. Igazságnak Osz-
lopa: ezt az igaz Pásztorok, világ végéig
éppítik, és oltalmazzák k. á hamis Tudor-
mányok forgá szeleitől.

Azért mi-közöttünk, mind tudós tu-
latlan, egy-aránt meg-nyugszik azon, va-
mit az *Ecclesia* előnkbe ad á Szent Kőny-
vekről, és azoknak igaz értelméről. És
ha valaki, akár-minémű szinnel, szokatlan,
és az előt nem hallatot Tudományt kezd
bőntegetni, meg tartyuk az Isten bagyását,
és meg-probálljuk á lelkeket: l. tudván,
hogy

g. *Matth.* 13.v.15. b. *Matth.* 16.v.18. i. i. *Tim.*
3.v.15. k. *Ephes.* 4.v.14. l. i. *Joan.* 4.v.13.

Hogy sokszor á hamis Tanítók, Apostolok-
nak mutogatják magokat, és az Eördög
m. Angyallá tűnik. Minek- okáért, ar-
ra á Proba-körc vizsgáljuk, mellyet Isten mu-
tatot.

I. Azért, valaki Ujságot kezd tani-
tani, á Keresztyeniségnek egyenlő értelme-
ellen, azt minden tartoztatás-nélkül meg-
vettyük. Mert ez sokszor 's erőssen meg
vagyon paráncsolva, *Galat. 1. v. 5. 9. 2. Joh.*
v. 10. Rom. 16. v. 17. Philipp. 2. v. 2.
Cap. 3. v. 16. 1. Timoth. 6. v. 20. Hebr.
13. v. 9.

II. A' ki az Apostolok idejétől-fogva
rend szerént, következő Lelki pásztro-
rok-ellen pártot üt, és azoktól el-szakad,
mingyárt kárboztattyuk. Mert parancso-
latunk vagy onarról, hogy Lelki-pásztro-
rinktól bálgássunk; *Hebr. 13. v. 17. 1. Joh.*
4. v. 6.

III. Mibent válami vizsgálva-as tá-
mád, mint az Oo Testámentomban á Pa-
pók-cleibe kellet ázt vetni; és azoktól vár-
ni; *Deuter. 17. v. 8. 9. Jerem. 3. v. 15. Ezech.*
44. v. 15. Cap. 23. v. 24. Aggai 2. v. 12.
Malach 2. v. 7. úgy az Új Törvényben pél-
dát hadtak az Apostolok, mit kel mivelni.
Mert, mikor ő idejekben versengés táma-
dot-

dot-volna, ha meg-kelleyen-é tartani á Moy-
ses törvénnét? Őszve-gyöölének az Apo-
stolok és Vének: El-vegezek, mit kel hinni
és követni. *n.* Az-után-is, azont cseleked-
ték az Egyházi Pásztorok, mihent valamely
nevezetes Tévelygés fakadot; mint á *Ni-*
cænum, Ephesinum, Chalcedonense Con-
cilium példajából ki-tetczik. Es valamit
az Apostoloktól származot Lelki-pászto-
rok el-vegeztek, azt minden Keresztyén,
ember, kételkedés-nélkül követte. Mert
á kösségnek legeltetésit, Isten efféle Pászto-
rokra bizta, *Ephes. 4.v.12. Actor. 20.v.28.*
1. Petr. 5.v.2. 1. Corinth. 12.v.28.

Mivel azért, nem csak á tudósokért,
hanem á tudatlanokért-is meg-hólt az Ur-
Christus; mivel az igaz Hitre, mind tudós
tudatlan egy-aránt köteles, úgy hogy, á
nélkül lehetetlen valakinek Isten kedvébe,
és üdvösségre jutni: *n.* Isten-is, mind tudós-
nak tudatlannak, világos, bizonyos, csa-
hatatlan útát mutatot az Igazság ismereti-
re: Azt tudni illik, hogy á Christus Urunk-
tól fondáltatot, az Apostoloktól éppítettet,
és világ végéig Lelki-pásztoroktól őrizte-
tet *Ecclesiának* tanítását kövessük. A ki a-
zért á Keresztyénségben meg-gyökerezet;
mihent eszébe vészti, hogy az Apostoli á-
C dóktól.

n. Actor. 15.v.16. n. Hebr. 11.v.6.

dóktúl - fogva , kézzül kézre adot Tudos-
mány-ellen tufakodik valaki , azt min-
gyárt-ragadozo Farkasnak , és Hit-árulo-
nak tartya ; ugy-mint *Luthert*, *Calvinust*, és
utánnok lázzadot Prædikátorfágot.

Negyedik Ok :

Mert á Luther és Calvinista gyö-
lekezet, nem igaz Ec-
clesia.

IGazán írja Szent *Agoston*, és *Cyprianus*
Martyr, a. hogy Isten annak Attya nem
lehet, a' kinek nem Annya az *Ecclesia*. És
valamint á Noë Bárkaján-kivül, senki meg
nem tartatot : ugy az *Ecclesián*-kivül, senki
nem üdvözülhet. Christus Urunk-is b. Po-
gánynak mondgya, valaki meg-veti az A-
nyaszentegyház egyességét, szo-fogadat-
lan szakadásával. Mivel azért az *Ecclesia*,
a. Christus Teste : valaki az *Ecclesián*-kivül
vagyon, annak feje nem lehet á Christus.
Tehát, valamint kerüllyük kárhozatunkat,
ugy kel kerülünk a' hamis *Ecclesiának* szo-
vetségét.

Hogy

a. *Aug. lib. 4. de Symb. c. 10. 13. Cyp. de Unitat.*
Ecccl. n. 20. b. Marsh. 18. v. 17. c. Ephes. 1.
v. 22-23.

Hogy pedig a *Lutherista*, és *Calvinista* gyölekezet, nem igaz *Ecclesia*, így bizonyítom:

Lehetetlen, hogy az a' Gyölekezet, Christus *Ecclesiája* legyen, melynek az Apostolok idejétől fogva, minden időben, Tanító Doktori, Pásztori, Gyölekezeti nem voltak. Mert Szent Pál, világos szokkal írja; *d.* hogy Isten az *Ecclesiában*, szintén addig, míg minnyájan eleibe-megyünk, Tanító Doktorokat, és Pásztorokat tart, kik éppítsék, és őrizzék az *Ecclesiát*. Azon-kivül, Szent Pál írja: hogy *e.* Hit nem lehet prädikálás nélkül, és Isten-től küldetet Lelki-pásztorok nélkül: Tehát a' hol Hit vagyon, Tanítoknak kell ot lenni. A' Christus *Ecclesiája* pedig, Hit nélkül nem lehet: Tehát soha Tanítók-nélkül sem maradhat. Végezetre, ő-maga Christus azt igéri; hogy soha *f.* a Pokol erőt nem vészen az ő *Ecclesiáján*. Nagy erőt venne pedig, sőt olyat, kinél nagyobbat nem-is vehetne, ha minden Tanító Pásztorit el fogyatna az *Ecclesiának*; ha Isten Igejének hirdetésétől, Kereszttség szolgáltatástul, Ur-vacsora osztogatástul meg-fosztaná. Az-is Szent Pál

C 2

szava

d. Ephes. 4. v. 12. *e.* Rom. 10. v. 14. 17. *f.* Matth. 16. v. 18.

Izava , g. hogy , mind addig marad az Ur-
vacsora osztogatása az *Ecclesiában* , míg el-
jő Christus az itiletre.

Tagadhatatlan Igazság pedig az , hogy
Luther-előt, Ezer esztendőnél tovább, senki ,
csak egy Doktora , Lelki-pásztora , és Ta-
nitoja nem vólt á *Lutherista* vagy *Calvinista*
vallásnak. Mert , ha minden Nemzetisé-
gek, Tartományok, Városok Historiáit :
minden Egyházi Doktorok írást, által ol-
vassuk is , sohúlt egy embert nem találunk
neveztetni, ki ilyen Hitben , és Vallásban
let-volna, mint á *Lutheristák* vagy *Calvinisták*.
Ha külömben vagyon ; bár csak egyet ne-
vezzenek : *Quis ? Vbi ? Quando ?* Ki volt ?
Hol volt ? Mikor vólt ? á ki ilyen Tudo-
mányt követet-volna.

Illyricus , és hasonló csúfos emberek ,
neveznek egy néhány régieket : kik-kőz-
zúl, Egyik, egy valamely dologban ellen-
kezet á Pápával és a' Római Vallással; Má-
sik, másba-vont viszárt. és így , neveznek
ollyakat, kik Egy , vagy Két, Három do-
logban eggyeztek á *Luther* vagy *Calvinus*
maradékival. De merő bolondság azt itil-
ni, hogy , á kik a' Pápát szidalmazták, á kik
egy, két, három dologban eggyeztek, á *Cal-*
vinus vagy *Luther* Uj gyólekezetivel , azok
Calvi-

Calvinisták, vagy *Lutheristák* voltak. Mert Török, sok dolgokban ellenkezik a Pápi Hittel, mellyekben egyez a *Calvinisták*kal: úgy-mint, hogy a' Pápát nem hiszi Christus *Vicarius*ának; Az Ur-vacsorát, Christus Testének nem vallyá; A' Képeket és Ereklyéket, póki's meg-utállyá, *Ér*, De azért, a' két, vagy három dologban-valo egyezésért, a' Törököt, *Calvinistá*vá nem lehetni. Ennek-selette, a' kiket emlegetnek, azok egyszer 's mind *Lutheristák* és *Calvinisták* nem lehettek. noha, a' minémű Vallásokért ezeket *Lutheristák*ká akarják tenni, ugyan-azon Vallásokat a' *Calvinisták*-is javallyák.

De mi szűkfég ezen mulatnunk? Eömagok a *Lutheristák* és *Calvinisták* azt vitatják, hogy Láthatatlan, és el-reitve-volt *Luther*-előt az ő *Ecclesiájok*. Ez annyit téfzen, hogy, nem mutathatnak csak egy Várást, vagy falut, a' hol *Luther*-előt, prædikállot, keresztelt, és egyéb Isteni szolgálót gyakorlot-volna az ő *Ecclesiájok*. Ha azért, *Luther*, és *Calvinus*-előt, úgy meggyőzte az Eördög az ő *Ecclesiájokat*, hogy azt senki nem láthatta; sohúlt annak Templomi, Tanítói, *Sacramentum* szolgáltatói, nem találtattak, sem Kereszttség, és Ur-vacsora szolgáltatás; sem Isten Igéjének hirdetése

detése nem volt benne: nyilván-való, hogy nem olyan az ő *Ecclesiájok*, minéműnek mondotta Christus az Igaz *Ecclesiát*. Mert, hová lehet az Eördögnek nagyobb győzedelme valamely Győlekezeten, mint mikor azt úgy le-nyomja, hogy sohűlt Tanítója, Temploma, *Sacramentom* szolgáltatója ne maradjon? ismérhetetlen, és Láthatatlan legyen?

Mivel azért ebből, és egyéb sok Jelekkel, meg-tapasztalám, hogy nincs igaz *Ecclesia* á *Luther* és *Calvinus* követőknél: ha Ielkemet veszteni nem akartam, ki-kellet közzűlők állanom, tudván, hogy az Igaz *Ecclesián*-kivűl, nem adatik üdvösség.

ötödik Ok,

Mert á Romai *Ecclesiának* igazsága, tagadhatatlan.

Bizonyos, hogy az Apostolok-idét, á Romai *Ecclesiában*, tekéletes Igaz Hír, és tudomány volt. Mert ezt Szent Pál írva, hadta, mikor azt mondotta; hogy ő, Egy Hitben vagyon á Romaiakkal, *Per eam, quæ invicem est, Fidem vestram, & meam. a.* Azt-is e'hez adta, hogy *b.* á Romai Hit, az egész világon prædikáltatik, hogy

a. Rom. 1. v. 12. b. Ibidem v. 8.

hogy *a.* a Rómaiak, tellyesek Szeretettel, és minden Isteni Tudománnyal. Végeztet-
te, azt mondgya felőlők; hogy *d.* az ő En-
gedelmességek jö híre neve, bé-töltötte a
Világot: és kért Istent (vagy jövendőlli,) hogy az ő lábok-alat, meg-rontassék az
ördög.

Ezt azért, az Apostolok idejében meggyökerezet igaz Hitet, soha annak-utánna el nem változtatta, és új hamisságokkal né mocskolta, nem Eretnekítette a Romai *Ecclesia*: mint fzem-látomáft ki-tetczik az c-gész Egyházi Historiák, és egyéb tudos Szemberek, iráfinak folyafából.

Az Isten Juhairá, vigyázo Pásztorok-
nak, mindenkor oly szorgalmatos gond-
viselése volt arra, hogy, ha ki újságot és ha-
misságot kezdett, mely az-előt nem halla-
tot, ottan ellenzették, és, e. az Apostoli
parancsolat-szerént kárhóztatták á ki va-
lamit az-ellen hintegetet, a'mit eleitül-fog-
va tanultak-vala. Annak-okáért *Irenaeus*,
Tertullianus, *Theodoretus*, *Epiphanius*, *Phila-*
strinus, *Szent Agoston*, és az Egyházi *Historicu-*
sök írva hadták, á Keresztyénség kezdeti-
tül-fogva, az ő idejek-ig, kik, Mikor, Mi-
ben

c. Rom. 15. v. 14. d. Rom. 16. v. 19. 20. e. Gal.
1. v. 8. 9. 2. 7oan. v. 10. Rom. 16. v. 17. Philip.
2. v. 2. Cap. 3. v. 16. &c.

ben, kezdettek szakadást; mellyért őket az *Ecclesia*, Eretnekek Laistromában irta.

A' Szent Püspökök és Pásztorok, mi-
hent efféle Farkast érzettek, ki á Hitnek
tisztá forrását fel akarta zavarni, és á Chri-
stus Juhait igyekezett el-ragadni az egyszer
meg-állapodot Igazságtul, mingyárt meg-
szollaltak: könyveket irtak; Győlekeze-
teket hirdettek: Arkokat kialtottak, bölcs
Írásokkal harczot állottak, számki-vetést,
Mártýromságot szenvedtek az Igazságért.
Ugyan-is, ha ezt nem cselekedték volna,
fosztva maradtak volna az igaz Pásztor-
ságtul, és árulói lettek volna az Igazságnak.
Azért, csak egy faluban támadot hamissá-
got is, fel-jegyzettek, hamissítottak, kár-
hoztattak, senkinek ebben nem kedveztek.

Mind Ennyi sok Eretnekségek lai-
stromiban, Ennyi Historiákban, *Conciliomok*-
ban, Szent Atyák írásiban, Senki soha azt
nem említi, hogy á Romai *Ecclesia*, valaha
valamely Tévelygést kezdett-vagy követet-
volna: Soha senki nem jelentette, hogy va-
lamikor változtatta volna azt, á mit Szent
Pétértől Páltól tanult-va. Most is, senki
meg nem mondhattya, Mi időben? Ki ál-
tal? Micsoda Agazatban, tet változást á'
Romai *Ecclesia*? Maga, ha oly nagy válto-
zást tet, mint az Új Tanítók hirdelik, tudni
kellene:

kellene, Mely űdő-tájban : mely Esztendő-
forgásában : Ki-által : Mint: és Miben let á
változtatás ; mely titkon nem lehetet. Mert
a' Közönséges Hitnek, Szokásnak, Szer-tar-
tásnak, ellenkezése, változása, titkon nem
lehet : mivel, hirdetni, tanítani, szokásba-
venni újonnan valamit, nem lehet oly tit-
kon, hogy az emberek meg ne fajdítcsák.

A' Romai Papáktól, némely rend-tar-
tásban, különböztek néha a' Püspökök :
úgy-mint, á Hufvét illésében, Sz. *Cyprianus*;
á Keresztelésnek némely Ceremoniáiban,
Sz. *Ambrús*. A' Romai Pápák-közzül né-
mellyek, felflet életük voltak ; nemelleyek-
nek magán - való alkalmatlan vélekedési
vóltanak. Mindezeket, bé-irták az Histori-
ákba; feddették és ellenzették soká á fogyat-
kozásokat, és gonosz erkölcsöket. De hogy
á Romai *Ecclesia* á Hitben valami változást tet-
volna, soha senki, csak gyanúság képpen
sem említette. Maga, ha ily fok, és ily
nagy, dologban változtatást tet az Aposto-
li Tudományban, mint á *Lutherista* és *Calvi-
nista* Tanítók fészegetik : hihetetlen, hogy
ennyi fok *Historicusok*-közzül, senki erről
ne emlekeznék ; ennyi fok Izent és vigyá-
zó Püspökök-közzül, senki ellenkezője,
nem találkoznék. Mert, ha á Pogány és
Arianus Császárok dühösködésétől nem fél-

tek á Keresztyén Tanitok, hanem ellenek állottak, írtak, és hóltig viaskodtak: mennék inkább á Romai Ecclesiának ellene állottak volna, ha valamiben hamisra hajlot volna: holot, Ezer és több esztendő-forgásában nem olvassuk, hogy senkit á Romai Pápa halállal büntetet volna, véle- valo ellenkezésért.

Bizonyos tehát, hogy á Romai Ecclesia, el nem hajlot attúl az Igazságtul, mellyet az Apostoloktól szopot; el nem változtatta első Hitit: hanem, az Apostoli Írások bő- tüljével egygút, az Apostoli értelmét ugy tartotta, á mint az Apostoloktól vette. Es így, á ki üdvözülni akar, á'hoz kel magát kapcsolni, ázzal kel egyget érteni.

Hatodik Ok,

Mert á Lutherista és Calvinista
Hitnek hamissága, nyil-
ván-valo.

AZt kérdem á *Luther* és *Calvinus* követői-
től: Ha az elöt, és akkor, mikor Szaka-
dását kezdette *Luther* és *Calvinus*, volt-e e'
Világon Igaz Hit, és igaz Ecclesia; vagy né
vólt? Válaszának á'kettőben. és akár-mel-
lyiket mondgyák, szem-látomást ki-tetczik
hogy hamisság á mit hisznek.

I. Ha

I. Ha á *Luther* és *Calvinus* szakadása előtt-Igaz Hit és igaz *Ecclesia* vólt á világon: nyilván következik, hogy attúl- való szakadás, melyet *Luther* kezdett, hamisság, mert hamisnak kell annak lenni, á mi el-szakad az Igaz Hittől, és ellenkezik az igaz *Ecclesiával*: mivel, oly lehetetlen, hogy á Hittnek ellenkező tanítási, igazak légyenek, mely lehetetlen, hogy Isten hazudgjon.

II. Ha azt mondgyák, hogy á' *Luther* és *Calvinus* támadása-előt, nem vólt Igaz Hit, és igaz *Ecclesia* é világon, hanem á hamisság el-borította-volt á föld kerektségét: nyilván következik, hogy á *Luther* és *Calvinus* követői, Isten káromló hamisságot hisznek, az-az, Igaz Vallásban nincsenek.

Mert Christus Urunk, azt erős fogaddással ígérte; hogy á mely *Ecclesiát* ő épített, az ellen á Pokol erőt nem vészén; az-az, meg sem győzi, ellene sem állhat. Az-is Christus szövetség; hogy, nem csak az Apostolok éltéig; nem csak egy, vagy két esztendeig, hanem *b. Omnibus diebus, usq; ad consummationem saeculi*; minden napokon, szinte világ végéig, velle marad az *Ecclesiával*. Sőt; c. a' minden Igazfágra vezérő Sz. Leiket-is, örökké velle hadgya.
Mely

a. *Matth.* 16. v. 18.   b. *Matth.* 28. v. 20.
c. *Joan.* 14. v. 16.   d. *Ephes.* 4. v. 12.

Mely ígíreték bé-téllyesítését, magyaráz-
ván Szent Pál, azt írja; hogy mind addig,
d. Donec occurramus, míg a'közönséges
fel-támadásban, minnyájan Christus-eleibe
jutunk; Páfztorok és Doktorok léfznek a'
Christus *Ecclesia*jában, kik azt éppitik, és ól-
talmazzák, minden hamis Tudományok ra-
gadó szelétől.

Válaszának azért á *Luther* és *Calvinus*
követői, a'kettőben: Ha á *Luther* szakadása
előt, volt é világon IgazHit, és igaz *Ecclesia*;
és attúl, szakadással vált-el *Luther*: Tehát
hamisság az ő szakadása. Ha azt mond-
gyák, hogy akkor szinte ki-fogyot-vólt a'
világból az Igaz Hit, és igaz *Ecclesia*, hanem
*Luther*nek kellett újonnan fel.éppíteni: meg-
hazutollyák Christust; az ő ígíretit igaz-
nak nem vallyák: az-az, Atokra és kárho-
zatra méltó Tudományt hífznek. Még is
én ot maradgyak ám, a'hol ily nagy vak-
ság vagyon?

Hetedik Ok:

Mert á *Luther* és *Calvinus* követői,
hamis költésekkel gyűlöltetik
á Római *Ecclesiát*.

Ki-fogyot az Igazságból, valaki hamis-
sággal akarja elő-víni dolgát. A' Pápis-
ták

ták gyűlöltetésében pedig, közönfégeffen
oly sok rossz és gyalázatos fogásokkal él-
nek a' *Calvinus* és *Luther* maradéki, hogy, ha
azok úgy volnának, Eg-alat utálatosb ha-
misság nem lehetne, á Pápistalágnál.

Vége nem lenne, ha mind elő-szám-
lálnám á mit erről mondhatnék. De csak
Három dolgot lássunk:

1. Azt fogják á Pápistákra, és azzal gyű-
löltetik á kösség-előt: Hogy a' Kenyeret,
imádgják: és kemenczében sült Istenek
vayon.

Ennél hamissab gyalázást az Eördög
sem gondolhatna: Mert mi, nem á Keny-
ret, vagy á Kenyér színt imádgjuk, hanem
Christust, á kit á *Sacramentomban* jelen lenni
hiszünk. Ha azért szabad volt Christust
imádni mikor e' földön járt (mint *a. Má-
gusok*, á meg-gyógyult *b. vak*, és egyebek
imádk:) valaki el-hiszi, hogy á *Sacramen-
tomban* vayon Christus, nem tagadhattyá,
hogy őtet imádkhatni á *Sacramentomban*, no-
ha testi szemmel őtet nem láttya. Mert á
Christus Istenfégét sem látták testi szemel,
á kik őtet imádkták: de mivel, hittel Isten-
nek vallották, Isteni imádkással tisztelhatték.
Ez volt pedig eleitől-fogva szokás á Keresz-
tyénfégben, hogy imádkták Christust á *Sa-
cramen-*

mentomban. Szent Ambrús így szól: *Carnem Christi, hodie quoque in Mysteriis adoramus.* Szent Agoston szavai ezek: *d. Nemo illam Carnem manducat, nisi prius adoraverit. Non solum non peccamus adorando, sed peccamus non adorando.* Arany-száju Szent János ilyenképpen ír: *e. Hoc Corpus, etiam jacens in præsepio, Magi cum multo tremore adorarunt. Imitemur ergo vel barbaros. Tu non in præsepi vides, sed in Altari.*

II. Azzal gyalázzák közönségesen a Pápistákat, sőt ugyan Balványozoknak kiáltyák érte; Hogy a Feszület, és egyéb Fa-kép, a Pápisták Istene; azt imádják; attúl várnak üdvösséget, és segítséget.

Nem lehet ennél szemtelemb hamisítás. Mert az egész Romai Ecclesiának vallála a Képekről, ilyen szokkal adatik e-lőnkbe, a Tridentini Concilium Végezésiben: *f. Imagines Christi, ac Sanctorum, retinendas, eisque debitum honorem & venerationem impertiendam: non quod credatur inesse aliqua in iis DIVINITAS,*
vel

e. Ambros. lib. 3. de Spiritu Sancto, c. 12. d. Aug. in Psal. 98. e. Chrysost. Hom. 24. in 1. ad Corinth. f. Conc. Trident. Sess. 25.

vel *VIRTUS*, propter quam sint colenda; vel quod *AB EIS* sit *ALIQUID PETENDUM*; vel quod fiducia in Imaginibus sit figenda: sed quoniam bonos, qui eis exhibetur, refertur ad prototypa, quæ illæ repræsentant. Ita ut, per Imagines quas osculamur, & coram quibus caput aperimus, Christum adoremus, & Sanctos veneremur, quorum similitudinem gerunt. A' Képekben, nem hogy Istenséget, de semmi értelmet, crót, tehet-séget nem ismérünk; semmit azoktul nem kérünk, semmit nem várunk. Mikor á Képek-előt imádkozunk, nem á Képeknek könyörgünk; mikor sűveget vetünk, térdet, hajtunk, nem á tőkének és festéknek, hanem annak térszünk tisztességet, á kit á Kép jelent.

Szinte csak azt mivellyük tehát, á mit az Istennek Szent Profetái, *Michas*, *Isaias*, *Daniel*, Szent *János*, cselekedtek, mikor Isten ezek eleibe, levegő égből formált külső és látható Képet, és abrázatot mutatott. Mert noha, leborúltak á Látható abrázat-előt: de azért, nem imádtak egyebet, hanem az Istent, á kit az á külső Kép jelentett.

Mikép-

g. 3. Reg. 22. v. 19. *Isa.* 6. v. 1. *Dan.* 7. v. 9. 13.
Vide Genes. 18. v. 19. *Num.* 22. v. 31.

Miképpen azért á JESUS nevét ha-
ván, sűveget vetünk, térdet hajtunk, á Sz-
Pál hagyása-szerént: *b.* de azért, nem á szo-
tisztellyük, hanem á mit a szó jegyez. Á
Bibliát-is böcsüllettel tartjuk: de nem á tén-
tát, papirossat böcsüllyük, hanem azt á k-
szavai vannak á *Bibliában*. Ugy mi-is-
Képeket, Emlékezetre tartjuk: á Szent
egyházak ékesítésére és csinyosságára tar-
tyuk; á Szentek böcsülletire tartjuk; Á-
tatosságnak serkegetésére tartjuk, Christus-
nak, és az ő Szenvedésének, vagy egyéb I-
steni dolgoknak eszünkbe-jutatására tar-
tyuk: De úgy, mint Isten tilalmazta á Ké-
pek csinalását, az-az, illetlen, babonás, vagy
bálványozo tiszteletre, és imadásra, sem-
mi-féle Képet nem csinalunk, nem tartunk
Bálványt sem csinalunk, az-az, oly Isten-
Képét á ki Isten nem volt; vagy oly Képet,
mellyet Isteni tisztelettel illessünk. Noha,
mint á *Salomon* Templomában, Angyal Ké-
pek vóltanak, k. úgy á mi Templomink-
ban, sok Képek taláztatnak.

III. Azt hirdetik á Papistákról; hogy
Bóldog Afzonyhoz többet biznak, hogy
sem Christushoz: Azon kérlik őtet; hogy

Paran-

b. Philip. 2. v. 10. i. Levit. 26. v. 1. k. 3.
Reg. 6. v. 23. 29. 32. 35. 2. Paral. 3. v. 7.
Exod. 25. v. 18.

*Parancsollyon Christusnak, mert ő A-
nya, és parancsolhat Fiának. A'több
Szenteket-is, mint régen á Pogányok, kü-
lőmb-külőmb gond-viselésre ösztötták; és
azoktól kérik, várják, minden segedelme-
ket.*

Ez-is merő hamisság. Mert mi, Bol-
dog Afzonymak, és á Szenteknek segítlé-
gérül, egyebet nem vallunk, hanem hogy.
Ő-tőlők csak azt kérhettyük, a'mit ez vilá-
gon élő szolga-társunktól szoktunk kérni:
tudni-illik, hogy Imádkozzanak érettünk;
segítcsenek bűnből fel-kelésre, őrizzenek
bűntől és veszedelmektől, Istenhez bocsfátot
könyörgésekkel. Ha azért abban nem
vólt Balványozás, hogy Szent Pálz. azon
kérte á Hivőket, hogy segítcsék őtet imad-
ságokkal: nem lehet abban-is véték, ha-
csak azt, és nem egyebet kérünk mi-is á
dűcsőült Szentektől.

Hogy pedig egy csapással le-dőjcsük
az Ellenkezők káromlásit: azt kel eszünk-
ben tartanunk; hogy á Szentek tiszteleti-
ben, és segítlégül-hiválásában, csak arra kel
nézni, a'mit az Anyaszentegyház követ és
aval. Ha ki magátul valamit, magán-va-
elmélkedéséből írt, és mondott, arra nem
kel nézni: Mert ugyan-is, vagy bolond-

D

lág

1. Rom. 15. v. 30. 1. Cor. 7. v. 11.

fág, vagy gonofzfág volna, azt mind az *Ecclesia*ra fogni, és közönséges értelemnek itilni, a' mit valaki maga értelméből írt, vagy mondott. Azért, á Szentek tiszteletiben, és segítségül-hívásában, valamit valaki azon-kivül írt, a' mi az *Ecclesiának Publica & communi*, szokot és közönséges Imádlágiban vannak: azt nem ismérjük Közönséges Vallásnak: annak óltalmát magunkra nem vállallyuk: annak hitelére és követelésére, senkit nem kötelezünk: annak meg-vetéséért, senkitnem kárhoztatunk. Soha pedig az *Ecclesia* ugy nem imádkozot Boldog Alzonymak, hogy *Parancsollyon Istennek*; hanem, hogy könyörögjön Istennek érettünk. Sőt bizonynyal tudom, hogy el nem szenvedné az *Ecclesia*, hogy ilyen formán imádkoznának közönségesen á Hivek. Mert jóllehet, talám mentegethetnék az ilyen kemény mondást, hogy csak a' Boldog Szűz könyörgésének hatalmas erejét jelenti; miképpen az *Josue* imádlágának erejét, azzal ismérteti á Szent Irás, hogy *Isten-t engedni* mondotta az ember szavának: *m.* De mikor ember világossan szólhat, nem illik hogy efféle kemény, és botránkozásra hajlot szollásokkal élyen.

Azonképpen, soha az *Ecclesiának* közönsé-

zönséges tanitása, á Szenteknek tiszték-
nem olztot. Ha kik *privatim* meg-ismérték
igaz probákkal, hogy némely Szenteknek,
némely dolgokban, kivált-képpen- valo se-
gitlége fénylik (mint Szent *Agoston* írja -
Epist. 137. Szent *Felix*ről) senki nem tiltja,
hogy azokat efféle dolgokban segitléggül ne
hija. De azért, ha ki afféle *Experientiá*s
nem hiszen; ha külömb-külobmb segitléget
nem vár némely Szentektől: azért ötet,
senki nem kárhoztattya. Mert efféle dol-
gokrul, semmit az *Ecclesia* nem végezett.
Nincs azért okosságok azoknak, kik, mi-
hent valami könyvben valamit találnak,
mingyárt azt kialtyák, hogy ez á Romai
Ecclesia Hiti.

Ezekben, és töb fok hasonlo dolgok-
ban, bizonyossan tudom hogy á *Protestans*-
ok (vagy Tudomány-tévők) hamissan vá-
dollyák á Romai *Ecclesiát*: és csak reá fog-
ják a' mit meg sem gondolt. Kiből nyilván
eszembe vészem, hogy nem igazán járnak
a' *Luther* és *Calvinus* követői.

Niólczadik Ok,

Az Ur-vacforának Két Izin-alat
vétele, ok nélkül állattyák
á Szakádozok.

NAgy szeget ütött az-is fejemben, hogy, noha leg-gyakrabban, és leg-szinesben forgattyák, á *Luther* és *Calvinus* maradéki, hogy Szent Irás-ellen osztogattyák á Pá-pisták Egy szin-alat az Ur Vacsoráját: de ebben derekas fundamentomot nem mutatnak. Mert á Pá-pisták, nem tagadgyák, hogy Christus Két szin-alat osztogatta Sz. Testét vérét, á Vég Vacsora-kor: hanem, csak azt tanittyák; hogy Christus arra nem kötelezet mindeneket, hogy Két szin-alat vegyék az Urat. Ezt pedig ilyen világos jelenségekkel állattyák.

ELŐSZÖR: Á Christus példája magán, parancsolat-nélkül, nem kötelezi á Hivetket: Mert Sz. Pál és Sz. János, egyenlő értelemmel mondgyák, hogy vétek ot nincsen, á hol Törvény-szegés nincsen. *a.* Mikképpen azért á Christus példája, nem kötelez arra, hogy, minden ember Házaság-nélkül éllyen; csak egyszer, csak vacsora-után, csak férfiaknak adassék az Ur-vacsora; noha Christus csak úgy adta: azonképpen, á Két szin vételre sem kötelez csak magán á Christus példája, ha erről parancsolat nem adatot:

MASODSZOR: Christus nem parancsolta, hogy minden ember Két szin-alat vegye,

vegye az Ur-vacsorát. Ezt így bizonyí-
tom :

Elsőben : Ama' parancsolat, *b. Igya-
tok ebből minnyáján*, nem kötelez minde-
neket közönségesen ; hánem, azokat illet-
te, kik á Vég vacsorán Christus asztalánál
voltak. Ennek , Három igen világos Bi-
zonyfágát találok á Sz. Írásban : I. Mert
Szent *Márk*, meg-magyarázza kik légye-
nek *Omnes*, azok Minnyáján, kiknek mon-
dotta Christus (parancsolva-é, vagy kínál-
va, nem vizsgálom,) hogy igyanak ; azt ír-
ván, *c. Et biberunt ex eo Omnes*, Es ivá-
nak Minnyáján abból. Mely mondásból,
Kitetczik, hogy Christus csak á jelen-lévő
Apostoloknak mondottá, hogy, Minnyáján
igyanak. Mert, ha egyebekre-is terjedet
á Christus szava, nem mondhatta Sz. *Márk*,
hogy Minnyáján ittak abból á pohárból.
Azért Christus, el-darabolván falaton-ként
á Kenyér színét, külön mindenik Tanítvá-
nynak osztogatot abban : de az egy Pohár-
ban, el nem osztthatá Szent Vérét : azért,
mondá ; hogy *Minnyáján igyanak abból
á Pohárból* ; és ketten , hárman azt mind
meg ne igyák. Miképpen ha egy kis ital
malosát ad gyermekinek, valamely Atya,
azt mondvan, hogy abban minnyáján igya-
nak,

D 3

b. Matth. 26. v. 27. c. Marc. 14. v. 14.

nak; csak azt jelenti, hogy, ha egyik mind
 meg-ihatná-is, de csak annyit igyék, hogy
 jusson mindeniknek. Ezt, más szokkal vi-
 lágosban jelenté Szent *Lukács*, mikor azt ir-
 ta; hogy á Pohár-adásban, Christus így szol-
 lot; *Accipite, & dividite inter vos; d.*
 Vegyétek, és oszszátok-el Ti közöttetek;
 kik tudni illik, jelen vattok. mert ama' szo,
Vos, Ti, csak a' jelen-lévőkre szolgálhat.
 II. Nem csak azt mondgya Christus, hogy
 Igyanak minnyájan á Pohárból: hanem
 nevezet-szerént, és mutatas-képpen, Eb-
 ből á Pohárból, mondgya hogy igyanak,
Ex hoc, mellyet nekik ada: Tehát ama' szot,
Igyatok ebből minnyájan, csak á jelen-vá-
 lo Apostoloknak mondotta; és nem azok-
 nak, kik nem ihatnak abból á Pohárból,
 mellyet akkor Christus el-jegyze, ama' mu-
 tato igével, *Ex hoc*, Ebből. Bizonyos pe-
 dig, hogy mi abból á Pohárból nem ihatunk,
 mellyet *Pronomine demonstrativo* mutata ak-
 kor Christus. mert, ki tudgya, vagyon-é,
 és hol vagyon most az á Pohár, mely ak-
 kor Christus kezében volt? Következik a-
 zért, hogy ama' szokot, *Igyatok ebből*
minnyájan, nem mindeneknek mondotta
 Christus. III. Sz. Pál á *Corinthus*-bélick-
 hez irt Levelében, e. elő-szamlálván az Ur
 Vacso-

Vacsorájáról, á mi közönségeffen illeti á
á köfféget, éppen és tellyesen ki-hadgya-
ezeket á szókat: *Igyatok ebből minnyá-
jan.* Ha Mindeneknek, és nem csak az
Apostoloknak mondotta Christus, hogy ab-
bol á Pohárból igyanak: sem feledékeny-
ségből, sem gonoszságból ki nem hadta-vol-
na SzentPál ezeket á szókat; ot kivált-kép-
pen, á hol arra felel, hogy úgy adgya á Hi-
vek-eleibe á *Sacramentom* dolgat, á mint
Christustul vette. De azért hagyta-el: mert
azt, csak a' jelen-valo Apostoloknak mon-
dotta Christus, és nem illetet mindenecket,
közönségeffen: Vagy, hanem úgy vagyő,
adgyák okát, miért hadta-el ezeket á szó-
kat Sz. Pál Apostol?

Másodszor: Ama' mondas, *Hoc faci-*
te, ezt cselekedgyétek: nem kötelez min-
denecket á Két szin vételre. Mert ezt a'
szót; az *Euangelisták* közzül, egyedül Szent
Lukács említi: s. á több *Euangelisták*, elő sem
hozzák. Szent *Lukács* pedig, csak á Ke-
nyér színnek adása-után írja, hogy Chris-
tus ezeket á szókat mondotta: á Pohár a-
dás-után nem említi.

Sz. Pál, ezen szókat elő-hozza á Ke-
nyér szín-adás-után: g. de á Pohár-után,
sokkal külömb formán szabja á közönséges

lokasághoz á Christus szavait- Nem
mondgya azért általlyában, *Hoc facite*, Ezt
cselekedgyétek : hanem, *Hoc facite quo-
tiescumque bibetis, in meam commemora-
tionem* ; Ezt mivellyétek, valamennyiszer,
iszfzátok, az én emlekezetemre, Mely mon-
dással, nem parancsollyá á Pohár vételét :
hanem, csak modgyát mutattya, mint ve-
gyük mikor vészük. Szinte mint mikor va-
lakinek azt mondgyuk ; Valamennyiszer,
bort iszol, mértékletesen igyál : nem pa-
rancsollyuk á bor itált, hanem modgyát,
mutattjuk mint kel innya, ha bort akar,
innya.

Végezetre : Mikor Christus az Apo-
stoloknak azt parancsollyá ; hogy azt mi-
vellyék a' mit ő mivele, *Hoc facite* : arra kö-
telezé, hogy ők-is vegyék, meg-áldgyák,
egyebeknek olztoassák az Ur-vacforát.
Es, á mint á *Tridentini Concilium* mondgya,
b. ezekkel a' szókkal, Papokká szentelé az
Apostolokat : hatalmat adván nekik, hogy
mind azokat cselekedgyék, a' mit ő csele-
küék. Christus pedig, vevé, meg áldá,
olztoatá az Ur-vacforát : Tehát Aposto-
loknak-is mind ezekre ada hatalmat, mi-
kor azt mondá, *Hoc facite*. Ugyan-is, ha-
ezek a' szók-áttal Christus, hatalmat nem
adot,

b. Concilium Trident. Sess. 22. Can. 3. & cap. I.

adot, sőt parancsolattal nem kötelezte az Apostolokat, és utánnok következő Egyházi rendeket, hogy meg-áldgyák, és oszto-gassák az Ur Vacsoráját: másut nem ol-
vassuk, hogy hatalmat adot, és köteleiséget rendelt annak gyakorlására, á mit ő csele-
kedett, á Vég-vacsorán. Az-is pedig igen bizonyos; hogy Christus, nem parancsolta mindeneknek, hogy azt mivellyék a' mit ő mivelte á Vég-vacsorán, hanem csak az Egyházi szolgáknak, kiket illeti az Ur Testének szentelése, és osztogatása. Vagy, ha azt mondgyák az Ellenkezők, hogy minden férfinak, és Afzony embernek parancsolta Christus, hogy *azt mivellye á mit ő mivelte á Vég-vacsorán*: enged-
gyék-meg, hogy minden Afzony'ember, és Szekér-vezető, vegye, áldgya, osztogassa, az Ur Testét. Ha ezt meg nem engedik: hídgyék-el, hogy Christus nem mon-
dotta Mindeneknek, hogy *azt mivellyék, á mit ő mivelte á Vég vacsorán*.

Ki-tetczik ezekből, hogy, sem á Chri-
stus példája, sem parancsolattya, nem kö-
telez minden embert á Két szín vételre. A-
zért, nem kellene az Ellenkezőknek arra
kényszeríteni mindeneket, a' mire Christus
nem kötelezett. Es hogy azt-is el ne tit-
kollyam: Minnyájan á *Luther és Calvinus*

Övetői, azt vitattyák : hogy mi az Isten parancsolatit, meg nem tarthattyuk, hanem azokat mi-erettünk meg-tartotta Christus, és az ő engedelmeffége elég nekünk: Mind-azáltal, az Egyházi emberek házasulása-rul, és az Ur-vacsorának Két-szinben vételérül, parancsolatot álmodnak : és nem, csak meg-tartyák, de azoknak meg tartását, üdvösségre szükségeseznek mondgyák. Noha a több parancsolatok tellyesítése-nélkül, üdvösséget ígérnek. i.

Több Okaim voltak, mellyek á *Lutheri. sta* és *Calvinista* Vallástúl búlcsoztattak : de most azoknak számlalásával nem akarlak terhelni. Hanem azon Istent, mely engem az iszonyu setétségből, és veszedelemnek uttyából, az ő csudálatos és gyönyörűséges világosságra hozot, alázatos buzgósággal kérem, hogy elvegye á hályogot szemeidről, és hozzon az örök Boldogságnak igyenes uttyára. Amen.

i. Lásd á *Kalenz* fol. 875.

Epi-

Epilogus.

HOgy ha azért Embernek, nem kel á Hit
dolgaira vakmerőjül, és bálgatagúl ha-
jolni, hanem bizonyos okoktúl viseltetni,
mellyekkel mind Isten, mind világ-előt-
uentfége leheffen, és a maga lelkének cse-
deszségét meg-nyerhesse; mivelhogy á ki
hamar hiszen, álhatatatlan, és hamar meg-
csalatik; Hogy ha Sz. Pál igazán mondot-
ta: hogy á mi engedelmeffégünk okos lé-
gyen, az az bizonyos okoktúl értelmesen
viteffék ember az Istentől ki-nyilatkozta-
tot igazság hitelére: bizonyára az elő-
számlált nyolcz okok közzül, csak magán,
mindenik oly világos, hogy az okos em-
ber azoknak erejetül viseltetvén, ha az em-
beri nemzet ellenfégetül, vétkeinek igaz ér-
deme szerént, meg nem vakittatot: á Sz.
Lélek Istentül meg világositatván, kün-
nyen az igazság ismémentire juthat, és az,
Vi-vallások töreiből ki-fesfelhet. Mert,
úgyan-is, hogy ha semmit azokban á miket
á Calvinisták, vagy Lutheristák hisznek,
vallanak és tanítának á Romai Ecclesia el-
len, á Sz. Irásban nem találunk, hanem csak
á magok tetczése okoskodásival, magyará-
zativál, consequentiaival bizonyittyák azo-
kat:

kat : ha az Ujitók , magok agyaskodásából
koholt új és idegen értelmek , semmi meg-
csalatkozhatatlan authoritással meg nem
bizonyodik ; ha á Szent Irásban nem ol-
vassuk ; ha á Szent Irás bizonyfágot nem
tészen arról , hogy nem heános , hanem igaz
és jó : az ő értelmek és consequentiáik ,
mellyet á Keresztyéniség ő előtttek nem hal-
lot , sőt azzal ellenkezőt tanítottak á Régi
szentek , kik az Apostoloktól vették á Sz.
Irást , és annak értelmét : ha végezetre az
Ellenkezők magok meg csalatkozhatatlanok
nem lehetnek , mifoda okok ereje taná-
csofolya , hogy véllek tarcsad ? mi lehet kér-
lek , á mi téged abban á vallásban bátorfá-
gossá tehet , melyben á Hit dolgairul semmi
bizonyost nem tudhatni ? melyben semmi
bizonyos út és mód nem adatik á Sz. Irás
igaz értelmére , és á viszszálgodások lebal-
lítására : mely , meg-vetvén á mit á régi
Szentek tanítottak , á mit az Ecclesia bé vet , á
mit á közönséges Keresztyéniség kedvellet ,
á mit az Iskolák javallottak , á Prædikállo-
székek hirdettek , á sokaság , szentiség , csuda-
tételek , Ecclesia , Szent Atyák méltosaga-
hitelesé tettek : semmi egyéb fundamento-
mon nem éppitetik , hanem Luther , Calvinus
&c. Sőt inkább kinek kinek maga tetczésén
és lágy agya velejen ? Mert akár mint há-
nyad

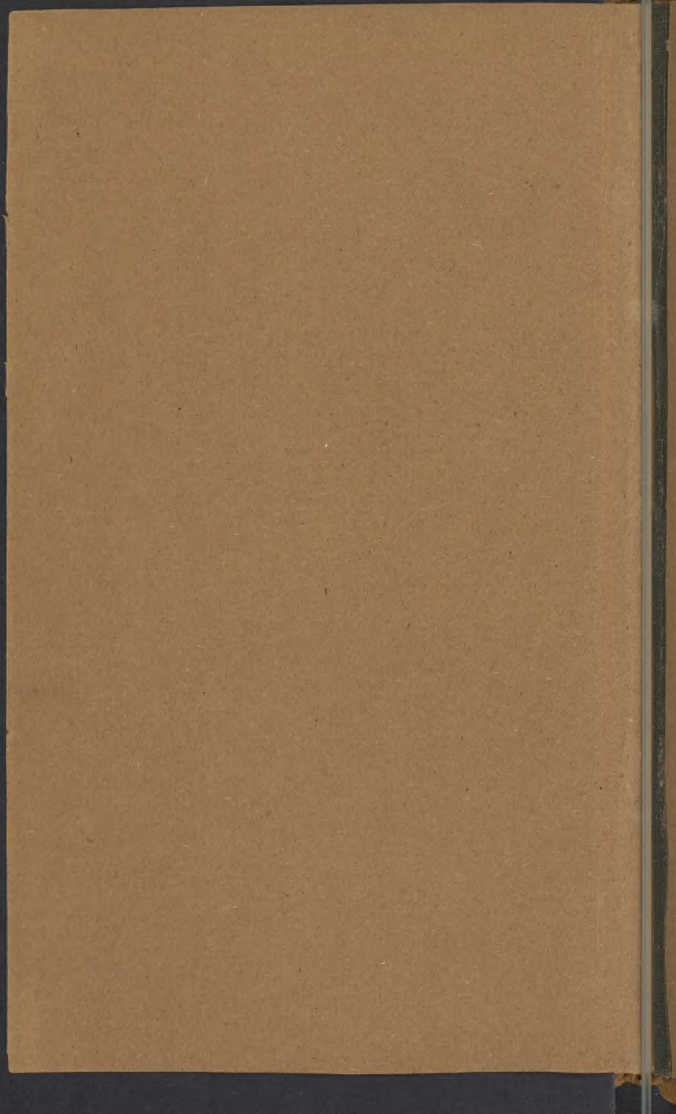
nyad vesszed elmédet, akár hová fordulj, ar-
ra kel fakadnod, hogy minden hited fonda-
mentoma a Sz. Irás, de úgy ha magad lélsz az
a'nak bizonyos magyarázoja, és látsz mit te ér-
tesz, azt értette legyen a Szent Lélek, és
így a magad értelmét nevezed tisztá Szent
Írásnak, Isten igéje gyanánt bőcsfűlő a mi
a Sz. Irásban nincsen.

Annak okáért, valaki vagy, a ki il-
lyen hiszemben vagy, az örökke való űd-
vősségedre, melyet vársz, kerlek és kén-
szerítek, legyen gondod magadra, és látsz
mely veszedelmes koczkára veted lel-
kedet, és csalárdul vettetett hamu alatt való
tűzen járj: hamis hamúnak mondom az
Isten igéjenek és a' tisztá Euangelionnak
szép színével befűdűztetett vallásodat, mely
alatt fekszik ama' tűz, mely, a' kit egyszer el-
fog, soha el nem hagyja, örökke égeti, va-
lamig tart a Pokol, valamig él az Istenség.
Akkoron meg-átkozod azokat, kik teged
meg-csáltak, és a' te Mesteridet kiktűl abba
a nyomorúságba vitettél: átkozod maga-
dot-is, hogy az Új-tudománynak olyan-
csztelenűl, szorgalmatos meg-hanyás vetés
nélkül fejet-fület hajtottál, és él szakattál
attűl a' hittűl melyben a' régi szentek űdvő-
zűltek: kiket látván meg háborodol iszo-
nyu félelemmel és csudálkozván a véletlen
szaba-

szabadulásnak hitelenfégen, mondog megadban, bánkodván, de későn, és a' lelked szorongatása miat fohászkodol : *Sap. 5.* Ezek a' kiket valaha csúfnak tartottunk : Mibalgatagok az ő életőket bolondfágnak alittyuk vala : imé mint számláltattak Isten fiai közzé, és a' szentek között az ő Sorfok. Azért tévelyedtünk el az igazság útáról, és az igazság világosága nem fényt nekünk és az értelem Napja fel nem támadot nekünk. Isten a' ki bír az emberek szívével, világosítja elméd sötéttségét, lágyítja keménységét, hogy a' hoz a Valláshoz ragaszkodgyál éltedben, a' melyet halálod óraján akarnád, hogy tartottad volna, és a melynek igaz *Okát* adhatod, mikor a' Christus Itélő széki előtt fogsz állani. Amen.

nondod me-
és a' lelked
: Sep. s. E-
ottunk : M.
lágna alit-
attak Isten.
az ő Sorlok
g útaról, és
let nekünk
ámadot né-
ek szívével,
ágyitcla ke-
shoz ragab-
lald óráján
, és a' me-
or a' Chri-
z ál-

R M K. 1

1124

THE HISTORY OF

